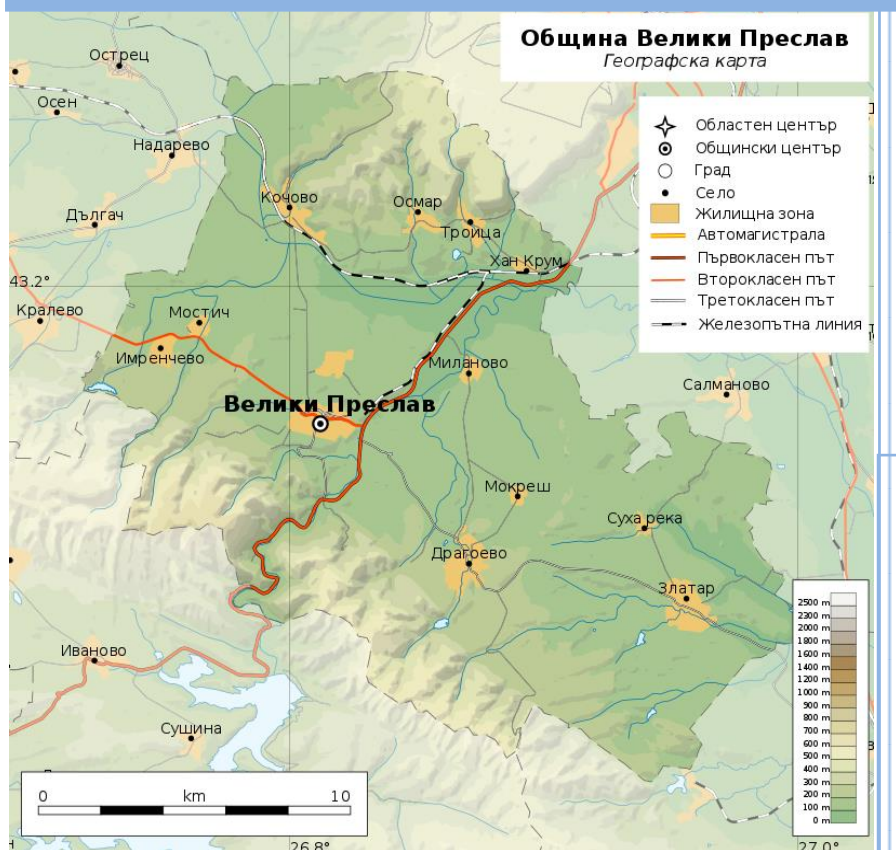

ГОДИШЕН ДОКЛАД ЗА 2022 Г. ЗА НАБЛЮДЕНИЕ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ВЕЛИКИ ПРЕСЛАВ ЗА ПЕРИОДА 2021-2027 Г.

МАРТ 2023 Г.

СЪДЪРЖАНИЕ

ВЪВЕДЕНИЕ

I. Общи условия за изпълнение на плана за интегрирано развитие и в частност промените в социално-икономическото развитие на община Велики Преслав през 2022 г.

II. Постигнат напредък по изпълнението на целите и приоритетите на плана за интегрирано развитие на общината въз основа на индикаторите за наблюдение

III. Изпълнени проекти, допринасящи за постигане на целите и приоритетите на плана за интегрирано развитие на общината през 2022 година

IV. Действия, предприети от компетентните органи с цел осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението на плана за интегрирано развитие

1. Мерки за наблюдение и създадените механизми за събиране, обработване и анализ на данни

2. Преглед на проблемите, възникнали в процеса на прилагане на плана за интегрирано развитие през отчетната година, както и мерките за преодоляване на тези проблеми

3. Мерки за осигуряване на информация и публичност на действията по изпълнение на плана за интегрирано развитие

4. Мерки за постигане на необходимото съответствие на плана за интегрирано развитие със секторните политики, планове и програми на територията на общината

5. Мерки за прилагане принципа на партньорство

6. Резултати от извършени оценки към края на 2022 година

V. Заключение и предложения за подобряване на резултатите от наблюдението на плана за интегрирано развитие на общината

ВЪВЕДЕНИЕ

Планът за интегрирано развитие е документ, който определя средносрочните цели и приоритети на община Велики Преслав в съответствие с Интегрираната териториална стратегия за развитие на Североизточен район и Общия устройствен план на общината.

Планът за интегрирано развитие на община Велики Преслав за периода 2021 – 2027 г. е приет от Общински съвет – Велики Преслав с Решение № 318/Протокол № 28 от 21.09.2021 г., на основание чл. 21, ал. 1, т. 12 от ЗМСМА и на основание чл.23, т.1 и чл.24, т.1 от Закона за регионалното развитие, във връзка с чл.21, ал.1 от Правилника за прилагане на ЗРР.

Съгласно нормативните изисквания Планът за интегрирано развитие на община Велики Преслав е разработен за срок от 7 години. Като стратегически документ той обвързва сравнителните предимства, ресурси и потенциал на местно ниво с ясно дефинирана визия, цели и приоритети, насочени към устойчиво, интегрирано развитие, по-добро качество на живот и по-висок жизнен стандарт за хората. Документът е съобразен със специфичните условия, ред и изисквания за прилагане на редица нормативни документи, свързани с местното самоуправление, териториалното устройство, кадастъра, опазването на околната среда, управлението на отпадъците, насърчаване на инвестициите, устойчиво развитие на туризма и други.

Основната цел на ПИРО на община Велики Преслав за периода 2021-2027 г. е стимулиране на устойчив растеж и осигуряване на пространствена, времева и фактическа координация и интеграция на различни политики и ресурси, за трайно подобряване на икономическото, социалното и екологичното състояние на общинската територия, съгласно чл.13, ал.2 от ЗРР. ПИРО е разработен за цялата територия на община Велики Преслав, като са определени зони за прилагане на интегриран подход, за удовлетворяване на идентифицираните нужди и за подкрепа на потенциалите за развитие и коопериране със съседни общини.

Настоящият Годишен доклад за наблюдение изпълнението на Плана за интегрирано развитие на община Велики Преслав за периода 2021-2027 г. (ПИРО) е изготвен на основание чл.23, т.4 от Закона за регионалното развитие (ЗРР) и чл.72 от Правилника за прилагане на ЗРР (ППЗРР). Това е вторият отчетен доклад за програмен период 2021-2027 г., който обобщава всички проекти, мерки и дейности, реализирани на територията на община Велики Преслав в периода 01.01. - 31.12.2022 г.

Съгласно нормативните изисквания изпълнението на ПИРО се отчита чрез ежегодни доклади за наблюдение на изпълнението, които се изготвят по определен от Кмета на общината ред и се одобряват от Общинския съвет до 31 март на всяка следваща календарна година. Годишният доклад е публичен и се оповестява на страницата на общината в интернет. Копие от доклада се изпраща на председателя на Областния съвет за развитие в 7-дневен срок от решението за тяхното одобряване.

Настоящият доклад за наблюдението на изпълнението на ПИРО на община Велики Преслав през 2022 година съдържа информация за:

1. Общите условия за изпълнение на плана за интегрирано развитие на общината и в частност промените в социално-икономическите условия в общината;
2. Постигнатия напредък по изпълнението на целите и приоритетите на плана за интегрирано развитие на общината въз основа на индикаторите за наблюдение;
3. Действията, предприети от компетентните органи с цел осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението на плана;
4. Изпълнението на проекти, допринасящи за постигане на целите и приоритетите на плана за интегрирано развитие на общината с размера на усвоените средства за отчетния период и източниците на тяхното финансиране;

5. Заключение и предложения за подобряване на резултатите от наблюдението на плана за интегрирано развитие на общината.

В цялостния процес на наблюдение и оценка при спазване на принципа за партньорство участват общинският съвет, кметът на общината, кметовете на кметства и кметските наместници, общинската администрация, социалните и икономическите партньори, неправителствените организации, представителите на гражданското общество в общината.

Общинският съвет е орган за наблюдение на изпълнението на Плана за интегрирано развитие. Мониторингът и контролът на изпълнението са неразделна част от общия процес на реализиране на публични политики в Община Велики Преслав. Предмет на наблюдение е изпълнението на целите и приоритетите, заложи в плана посредством реализацията на мерки и проекти/дейности и включените индикатори за оценка.

Системата за наблюдение и оценка на Плана за интегрирано развитие осигурява неговото ефективно изпълнение с оглед постигане на целите за балансирано, устойчиво местно развитие и ефикасно разходване на ресурсите за реализация на планираните дейности и проекти. Системата за наблюдение и оценка на изпълнението на плана обхваща и Програмата за неговата реализация, като отчита изпълнението на включените проекти и дейности по приоритети и мерки.

Мониторингът на плана за развитие трябва да осигури ефективно и ефикасно изпълнение на различни секторни и тематични политики за развитие, които попадат в предметния обхват на местното самоуправление. Той трябва да спомогне за постигането на резултатите на политиките и да гарантира широк обществен достъп до тях.

Мониторингът изисква набирането на количествени и качествени данни за почти непрекъснатия процес по изпълнение на съответните проекти и политиките/приоритетите, които те прилагат и/или следват, като напредъкът към текущия момент се сравнява с първоначалните очаквания. Целта е да се определят евентуалните необходими корективни действия при отчитане на несъответствие и текущо да се адаптира стратегическия документ към динамично променящите се фактори на средата - политически, икономически, финансови, епидемиологични и други.

Чрез мониторинга на ПИРО се цели да се предостави на компетентните местни органи (Общински съвет – Велики Преслав, Кмета на общината, служителите от общинска администрация), както и на всички заинтересовани страни (социално-икономическите партньори и структури на гражданското общество) ранна информация за напредъка, или липсата на напредък по заложените цели и резултати. В резултат на мониторинга могат да се направят своевременни промени в начина на изпълнение, в приоритетите и целите на ПИРО, който трябва винаги да следва актуалните теми и проблеми на обществото и политиките за тяхното разрешаване.

В Годишния доклад за наблюдение изпълнението на ПИРО за 2022 г. са използвани данни от: НСИ, Информационната система ИСУН, Дирекция „Бюро по труда”, Главна дирекция „ГРАО”, ОД „Земеделие“, ДГС, Общинска администрация – Велики Преслав и др.

Резултатите от наблюдението на ПИРО се обобщават в Годишни доклади, които съдържат информация за: общите условия за изпълнение на ПИРО и в частност промените в социално-икономическите условия и политиките за развитие; постигнатия напредък по изпълнението на целите и приоритетите въз основа на индикаторите за наблюдение; действията, предприети от местната власт с цел осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението на плана; заключения и предложения за подобряване на резултатите от наблюдението.

Годишните доклади за наблюдението на изпълнението осигуряват информация за изготвяне на междинната и последващата оценка на ПИРО.

I. ОБЩИ УСЛОВИЯ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПЛАНА ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ И В ЧАСТНОСТ ПРОМЕНИТЕ В СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКОТО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ВЕЛИКИ ПРЕСЛАВ ПРЕЗ 2022 ГОДИНА

Отчетната 2022 е поредната година, поставила страната ни и българските общини на сериозни изпитания. По отношение на събитията, които определят общите условия за изпълнение на ПИРО това е трудна година, белязана от продължаващата пандемия от Ковид-19, войната в Украйна, природни бедствия, протести, политическа нестабилност, инфлация, национална и световна енергийна и икономическа криза.

Пандемията беше един от факторите, които предизвикаха икономическа несигурност и уязвимост през последните години, като оказаха влияние върху сферата на публичните финанси и доведоха до промяна в политическите приоритети на национално и местно ниво. Ситуацията се влоши допълнително от войната в Украйна, която предизвика огромно човешко страдание, но също така увеличи и задълбочи икономическите и политическите проблеми. В национален план, изминалата отчетна година се характеризира с нестабилна политическа обстановка и провеждането на поредните извънредни парламентарни избори.

Нарастващата политическа нестабилност у нас, тежката вътрешна икономическа криза и епидемична обстановка, се отразиха негативно на бизнеса, на покупателната способност и жизнения стандарт на населението. Отчетен е рекорден ръст на инфлацията, поскъпване на цените на енергоносителите и на храните от първа необходимост.

Българските общини бяха пряко засегнати от високата инфлация, от неочаквания и непредвидим ръст на цените на някои стоки. В тези условия се наложи динамична смяна на приоритетите и въвеждане на нови, непланирани мерки - за опазване на здравето на хората в условията на тежка здравна криза, запазване на работните места, подкрепа на работодателите за запазване на доходите на работещите и др. Общините изпитваха сериозни затруднения да задържат функционирането на системите без отклонения – да не спират уличното осветление, училищата и детските градини да продължат да работят в обичайния ритъм, при многократен ръст на разходите за отопление, да не се спират напълно инвестициите и СМР дейностите, да се осигури храна в детските ясли, в градините, в домашния социален патронаж въпреки непредвидимия ръст на цените. Тези процеси естествено се отразиха негативно и на резултатите от изпълнението на Планове за интегрирано развитие. Кризите наложиха значително увеличение на непредвидените разходи в общинските бюджети.

Изминалата 2022 г. е втората отчетна година на прилагане и изпълнение на проекти, мерки и дейности от Плана за интегрирано развитие на община Велики Преслав за програмен период 2021-2027 г.

Въпреки трудностите през 2022 година Община Велики Преслав продължава да работи за изпълнение на предвидените проекти, мерки и дейности, насочени към подобряване състоянието на населените места, изграждане на съвременна инфраструктура, чиста околна среда, създаване на благоприятни условия за бизнеса, привличане на инвестиции, повишено качество на обществените услуги, по-добро образование и достъпно здравеопазване. Усилията на общината са насочени към максимално развитие на туристическия потенциал, обогатяване на културния живот и популяризиране на дестинацията.

Изпълнението на ПИРО се извършва при спазване принципите за законосъобразност, прозрачност и публичност, защита на обществените интереси, ефективно и целесъобразно използване на финансовия ресурс, включително за покриване на извънредните и непредвидени разходи. При анализиране на изпълнението на ПИРО в настоящия Годишен доклад са отразени настъпилите промени в условията на живот, оказващи пряко въздействие върху социално-икономическото развитие на община Велики Преслав през 2022 г.

Демографска характеристика

Демографските тенденции са важен показател за социално-икономическото състояние и перспективи на общината. Реализирането на ефективна демографска и социална политика е един от приоритетите на Плана за интегрирано развитие на община Велики Преслав.

Основни източници на информация и демографски данни са Националният статистически институт (НСИ) и Главна дирекция ГРАО чрез своята Национална база данни „Население“. Данните за изтеклата календарна 2022 г. не са публикувани от НСИ към момента на изготвяне на настоящия доклад и анализът може да бъде извършен към наличните за 2021 г. Данните от ГРАО са актуални към 31.12.2022 г.

Динамиката показва трайна тенденция на намаляване на населението на община Велики Преслав (с 3% или с 332 души през 2021 г. спрямо 2020 г.). За периода 2015-2022 г. населението на общината е намаляло със 7% или средно с 1% на година.

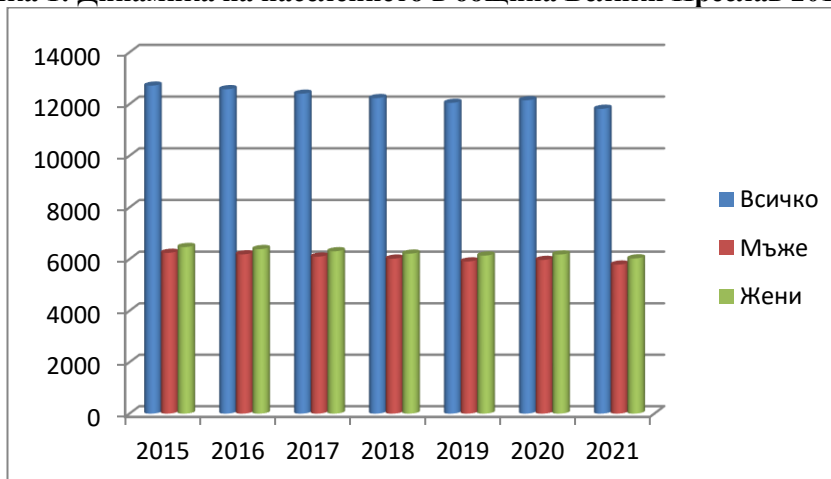
Таблица 1: Население в община Велики Преслав 2015 – 2021 г.

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Всичко	12713	12575	12400	12230	12047	12148	11816
Мъже	6244	6186	6096	6018	5910	5969	5789
Жени	6469	6389	6304	6212	6137	6179	6027
В градовете	7345	7275	7178	7103	6981	6916	6741
В селата	5368	5300	5222	5127	5066	5232	5075

Източник: Национален статистически институт

През 2021 г. в община Велики Преслав живеят 11 816 души, 49% от които мъже и 51% жени. Градското население (на гр. Велики Преслав) е 57%, а в селата живеят 43% от жителите на общината. Основните административни, промишлени, търговски, обслужващи и културни дейности са концентрирани в гр. Велики Преслав. Като вторични опорни пунктове действат селата – Златар, Драгоево, Троица и Осмар (утвърждаващ се туристически подцентър).

Графика 1: Динамика на населението в община Велики Преслав 2015-2021 г.

По официални статистически данни община Велики Преслав е на четвърто място по население в областта след общините Шумен, Нови пазар и Каолиново. Във Велики Преслав живее 7% от населението на област Шумен (169423 души към 31.12.2021 г.).

По данни от последното преброяване на населението към септември 2021 г. в община Велики Преслав живеят 10424 души или с 2958 души по-малко спрямо преброяването през 2011 г. Населението намалява с 22% за десет години. Демографската криза обхваща както града, така и селата. Жителите на общинския център – гр. Велики Преслав намаляват с 23% в периода 2011-2021 г. Най-големите села в общината са: Златар, Драгоево и Троица. Най-малко жители има в с. Суха река – 70 души.

ГОДИШЕН ДОКЛАД ЗА 2022 г.
за наблюдение изпълнението на
План за интегрирано развитие на община Велики Преслав 2021-2027 г.

Таблица 2: Население в община Велики Преслав по населени места и пол – сравнителни данни от Преброяване на населението през 2011 и 2021 г.

	2011			2021		
	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени
Община Велики Преслав	13382	6576	6806	10424	5089	5335
гр. Велики Преслав	7694	3753	3941	5945	2851	3094
с. Драгоево	860	413	447	728	359	369
с. Златар	1032	512	520	728	364	364
с. Имренчево	353	166	187	215	114	101
с. Кочово	688	349	339	533	270	263
с. Миланово	619	313	306	542	269	273
с. Мокреш	315	165	150	259	135	124
с. Мостич	298	148	150	138	63	75
с. Осмар	303	143	160	294	141	153
с. Суха река	96	51	45	70	38	32
с. Троица	755	381	374	613	302	311
с. Хан Крум	369	182	187	359	183	176

Източник: Национален статистически институт

Урбанистичната класификация на община Велики Преслав включва следните категории: 1 много малък град (до 10 хил. жители) – Велики Преслав, 8 малки села (от 250 до 1000 жители) – Драгоево, Златар, Миланово, Кочово, Троица, Мостич, Имренчево и Мокреш и 3 много малки села (до 250 жители) – Хан Крум, Осмар и Суха река. Селищната система на общината като цяло е устойчива. Към 2021 г. обезлюдяващо се (под 100 жители) е само село Суха река.

Таблица 3: Население под, в и над трудоспособна възраст по пол 2018 - 2021 г.¹

	2018			2019			2020			2021		
	Всичко	Мъже	Жени	Всичко	Мъже	Жени	Всичко	Мъже	Жени	Всичко	Мъже	Жени
Общо	12230	6018	6212	12047	5910	6137	12148	5969	6179	11816	5789	6027
Под трудоспособна	1662	868	794	1620	848	772	1572	823	749	1540	789	751
В трудоспособна	7075	3840	3235	6962	3769	3193	7065	3824	3241	6864	3723	3141
Над трудоспособна	3493	1310	2183	3465	1293	2172	3511	1322	2189	3412	1277	2135

Източник: Национален статистически институт - <https://infostat.nsi.bg/>

През 2021 г. под трудоспособна възраст е 13% от населението на община Велики Преслав. Възрастните над трудоспособна възраст са 3412 души или 29%. Около 58% е дялът на хората в трудоспособна възраст на 16 и повече години.

Сравнителните данни на НСИ от преброяване на населението през 2011 г. и 2021 г. показват, че възрастовата структура на жителите на община Велики Преслав се влошава. Относителният дял на децата и младежите до 29 годишна възраст намалява от 30% на 22%. В същото време възрастните хора над 65 години се увеличават и дялът им нараства от 21% на 30%. Към 2021 година лицата на възраст от 30 до 64 години са 48% от населението. Основна причина за застаряване на населението е ниската раждаемост и високата смъртност през последните 10 години, които водят до отрицателен естествен прираст.

¹ За 2021 г. тези граници са до 15 години и от 16 до навършването на 61 години и 8 месеца за жените и 64 години и 4 месеца за мъжете.

Таблица 4: Население по възрастови групи в община Велики Преслав – сравнителни данни от Преброяване на населението през 2011 и 2021 г.

Възраст	2011	2021
Общо	13382	10424
0-4	572	320
5-9	576	375
10-14	612	458
15-19	744	399
20-24	786	357
25-29	705	393
30-34	783	499
35-39	925	556
40-44	933	638
45-49	872	740
50-54	934	851
55-59	976	809
60-64	1121	877
65-69	908	941
70-74	715	927
75-79	624	634
80-84	402	391
85+	194	259

Източник: Национален статистически институт - <https://infostat.nsi.bg/>

Когато възрастовата структура е деформирана не може да се осигури както възпроизводството на населението, така и възпроизводството на трудовия потенциал. За влошаването на възрастовата структура у нас съществено допринесоха мащабните емиграционни процеси предимно сред младите възрастови групи.

Броят и структурите на населението се определят от размерите и интензивността на неговото естествено и механично (миграционно) движение.

Таблица 5: Естествен прираст на населението на община Велики Преслав 2017-2021 г.

Година	Живородени			Умрели			Естествен прираст		
	Общо	Момчета	Момичета	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени
2017	76	42	34	222	108	114	-146	-66	-80
2018	90	43	47	234	122	112	-144	-79	-65
2019	85	43	42	226	127	99	-141	-84	-57
2020	82	45	37	239	128	111	-157	-83	-74
2021	69	26	43	340	173	167	-271	-147	-124

Източник: Национален статистически институт

Естественият прираст на населението е отрицателен, средно по минус 172-ма души на година, като през 2021 г. достига минус 271. Средногодишният брой на живородените деца в община Велики Преслав за периода 2017-2021 г. е 80. Средната смъртност за изследваните 5 години е 252 човека годишно. Тенденциите на ниска раждаемост и висока смъртност са трайни и са причина за отрицателния естествен прираст и задълбочаващата се демографска криза в общината.

Графика 2: Естествен прираст на населението 2017-2021 г.

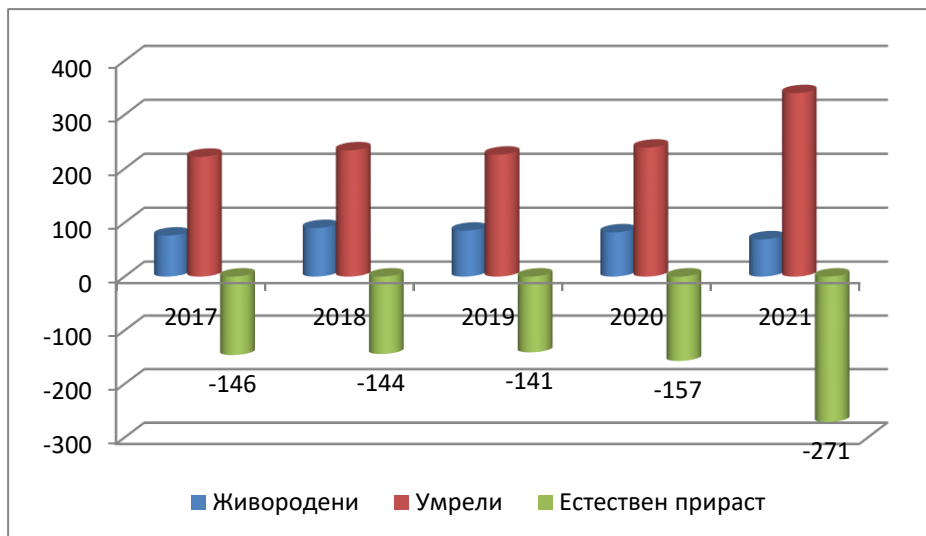

Таблица 6: Заселени, изселени и механичен прираст в община Велики Преслав 2017-2021 г.

Година	Заселени			Изселени			Механичен прираст		
	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени
2017	235	95	140	264	119	145	-29	-24	-5
2018	215	98	117	241	97	144	-26	1	-27
2019	247	115	132	289	139	150	-42	-24	-18
2020	549	271	278	291	129	162	258	142	116
2021	209	89	120	270	122	148	-61	-33	-28

Източник: Национален статистически институт

Механичният прираст на населението през повечето години е отрицателен, с изключение на 2020 г., когато е плюс 258 души. Средногодишно населението на община Велики Преслав за периода 2017-2021 г. се е увеличило от положителна миграция с около 100 човека, което оказва положително влияние върху демографските процеси, но не успява да преодолее ниската раждаемост и висока смъртност.

Графика 3: Механичен прираст на населението 2017-2021 г.

ГОДИШЕН ДОКЛАД ЗА 2022 г.
за наблюдение изпълнението на
План за интегрирано развитие на община Велики Преслав 2021-2027 г.

Миграцията засяга предимно хора в активна възраст и процесът е свързан с все по-интензивното преразпределение на населението и струпуването му в големите градове за сметка на малките и средни селища.

Общо в резултат на естествен и механичен прираст населението в общината през 2021 г. е намаляло с 332 души.

Таблица 7: Образователна структура на населението на 7 и повече години по степен на образование към 07.09.2021 г.

Общо	Висше образование	Средно образование	Основно	Начално и по-ниско образование
9958	1434	4946	2384	1188

Източник: Национален статистически институт - <https://infostat.nsi.bg/>

По данни от последното преброяване към 07.09.2021 г. 14% от населението на община Велики Преслав на 7 и повече години има висше образование (1434 лица). Със средно образование са 50%, а с основно – 24%. Общо 1188 лица или 12% от жителите на общината са с начално и по-ниско образование. Напълно неграмотни по официални статистически данни към 2021 година са 91 лица.

Таблица 8: Население по етническа група, майчин език и вероизповедание към 07.09.2021 г.

Етническа група	Общо	Майчин език	Общо	Вероизповедание	Общо
Българска	6438	Български	6531	Християнско	5836
Турска	2443	Турски	2462	Мюсюлманско	2832
Ромска	587	Ромски	566	Юдейско	5
Друга	307	Друг	96	Друго	-
Не се самоопределят	17	Не мога да определя	16	Не мога да определя	265
Не желаят да отговорят	124	Не желая да отговоря	101	Не желая да отговоря	457
Непоказана ²	508	Непоказан	652	Непоказано	652
				Нямам	265
ОБЩО	10424		10424		10424

Източник: Национален статистически институт

Таблица 9: Население по постоянен и настоящ адрес към 31.12.2020-2022 г.

Община, населено място	Постоянен адрес			Настоящ адрес			Постоянен и настоящ адрес в населеното място		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
гр. Велики Преслав	9119	8985	8920	8412	8261	8194	7752	7598	7531
с. Драгоево	795	778	766	856	825	805	704	681	665
с. Златар	1271	1247	1257	1222	1186	1196	1072	1047	1057
с. Имренчево	352	360	370	408	409	414	322	323	332
с. Кочово	732	730	721	742	738	720	593	591	573
с. Миланово	798	794	794	651	644	640	626	616	605
с. Мокреш	395	396	404	314	305	308	289	281	283
с. Мостич	412	406	399	341	338	329	318	314	305
с. Осмар	193	191	195	323	320	328	151	147	149
с. Суха река	98	95	97	97	88	87	65	62	64
с. Троица	792	779	780	780	759	740	606	595	580
с. Хан Крум	273	281	284	333	329	325	228	236	234
Общо	15230	15042	14987	14479	14202	14086	12726	12491	12378

Източник: Национална база данни „Население” - <http://www.grao.bg>

² В категорията „непоказана“ са включени лицата, добавени от административни източници, за които липсва информация в използваните при преброяването регистри.

По данни на ГД ГРАО (www.grao.bg), населението на община Велики Преслав по постоянен адрес намалява с 2%, а по настоящ адрес с 3% през 2022 г. спрямо 2020 г. През отчетната 2022 година жителите на общината по постоянен адрес са 14 987, по настоящ адрес – 14086, а с постоянен и настоящ адрес в същото населено място – 12 378 души.

Влошаващите се демографски показатели продължават да влияят негативно върху социално-икономическите процеси в общината и създават естествени бариери пред постигане целите на Плана за интегрирано развитие на община Велики Преслав 2021-2027 г.

Пазар на труда – заетост и безработица

Равнището на безработица в община Велики Преслав през 2022 г. достига най-ниската си стойност за последните 5 години, като намалява с 0,9% в сравнение с 2021 г. Безработицата в общината за 2022 г. е 6,6% и остава по-ниска от средните нива за област Шумен (8,3%), но по-висока от безработицата за страната (4,7%). Регистрираният през 2020 г. ръст на безработицата, причинен от пандемията от коронавирус е овладян и безработните лица през 2022 г. са със 125 по-малко, а равнището на безработица с 2,4 пункта по-ниско.

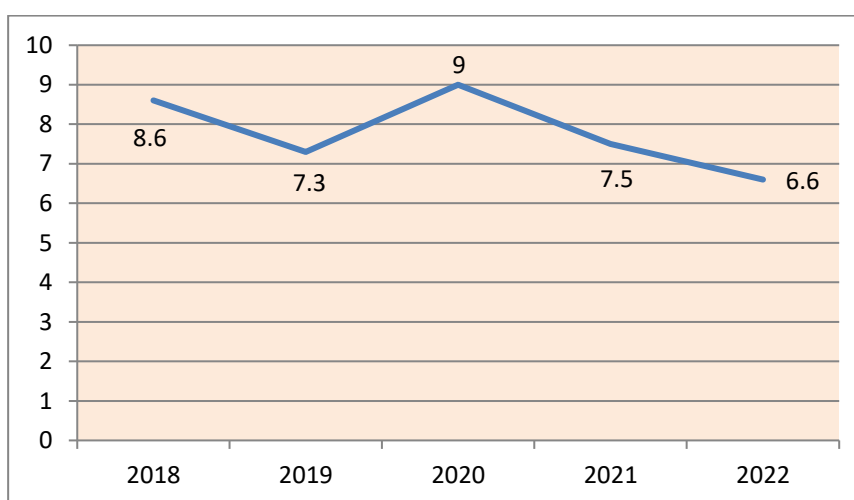
Таблица 10: Средногодишен брой на безработните лица и равнище на безработица в община Велики Преслав за периода 2018 - 2022 г.

Показател	2018	2019	2020	2021	2022
Брой регистрирани лица	445	375	464	359	339
Равнище на безработица (%)	8,6	7,3	9,0	7,5	6,6

Източник: Дирекция „Бюро по труда“ – Велики Преслав

Към 31.12.2022 г. броят на регистрираните безработни лица в община Велики Преслав е 339, в т.ч. 191 жени и 148 мъже. Броят на продължително безработните лица (с регистрация в бюро по труда над 1 година) е 49 и намалява с 40 в сравнение с предходната 2021 г. Само 1 лице от продължително безработните е с висше образование. Преобладават тези с основно, начално и без образование 33 лица или 67% от продължително безработните.

Графика 4: Динамика на безработицата в община Велики Преслав 2018-2022 г. (%)

Намаляването на безработицата за последните 5 години и достигането на най-ниски нива през 2022 г. е положителна промяна в социално-демографските условия и оказва благоприятно въздействие върху индикаторите за постигане целите на Плана за интегрирано развитие на община Велики Преслав за периода 2021-2027 г. Независимо от тези тенденции пазарът на труда все още се нуждае от стимулиране и допълнителни насърчителни мерки.

Таблица 11: Възрастова структура на безработните лица към 2022 г.

Възраст	Брой лица
до 19 години	3
от 20 до 24 години	11
от 25 до 29 години	16
от 30 до 34 години	34
от 35 до 39 години	38
от 40 до 44 години	38
от 45 до 49 години	43
от 50 до 54 години	48
над 55 години	108
ОБЩО	339

Източник: Дирекция „Бюро по труда“ – Велики Преслав

Най-уязвимата група безработни лица остават жените (56%) и хората над 50 години или в предпензионна възраст – 46% от всички регистрирани. Младежите до 29 години са само 9% от всички безработни през 2022 г. Без специалност и професия са 185 безработни или 55% от регистрираните. С намалена работоспособност са 21 от безработните лица.

Таблица 12: Образователна структура на безработните лица към 2022 година

Образование	Брой лица
с висше образование	17
със средно образование	154
в т.ч. със средно професионално образование	128
с основно образование	100
с начално и по-ниско образование	68
ОБЩО	339

Източник: Дирекция „Бюро по труда“ – Велики Преслав

Най-голям относителен дял в образователната структура на безработицата имат лицата със средно образование – 154 или 45%, следват лицата с основно образование – 100 или 29% от регистрираните през 2022 година. Най-малко са безработните висшисти – 17 лица или 5%.

Таблица 13: Разкрити работни места и постъпили на работа лица през 2022 г.

Показател	Брой лица
Разкрити свободни работни места на ППТ – първичен пазар на труда	347
Разкрити нови работни места на ППТ	36
Разкрити работни места по мерки за заетост	5
Общо разкрити работни места	388
По програми	39
В т.ч. Регионална програма	27
По ОП РЧР	31
Постъпили на работа лица - общо	299
На първичен пазар	225
От тях за младежи до 29 г.	20
По мерки за заетост	3
По програми за заетост	40
От тях за младежи до 29 г.	4
По ОП РЧР	31
От тях за младежи до 29 г.	18

Източник: Дирекция „Бюро по труда“ – Велики Преслав

Социални дейности и услуги

През 2022 г. в община Велики Преслав продължава предоставянето на социални услуги в общността, социални услуги от резидентен тип и социални услуги в домашна среда. През отчетната година успешно функционират и се развиват социални услуги обезпечени с държавно, общинско и проектно финансиране.

1. Социални услуги, финансирани като делегирана от държавата дейност

➤ **Център за настаняване от семеен тип за деца без увреждания** - социална услуга от резидентен тип, с капацитет 15 деца. Осигурява качество на живот в среда, близка до семейната, на деца без увреждания, лишени от родителска грижа, което гарантира пълноценно физическо, емоционално и познавателно развитие, както и социално включване на всяко дете, чрез осигуряване на индивидуална грижа и подкрепа. Услугата е 24-часова.

Брой места	Брой преминали потребители	Щатен персонал
15	12	12

➤ **Център за социална рехабилитация и интеграция** - социална услуга в общността, която предоставя подкрепа за индивидуалното развитие, поддържане и придобиване на нови способности и самостоятелност на лица с различни по вид и степен увреждания. Услугата включва разнообразни консултативни, терапевтични и рехабилитационни дейности, насочени към създаване, поддържане и разширяване на социалните умения и подкрепа за водене на самостоятелен начин на живот.

Брой места	Брой преминали потребители	Щатен персонал
20	51	5,75

➤ **Наблюдавано жилище** е предназначено за лица, навършили 18 години, които напускат ЦНСТ.

Брой места	Брой преминали потребители	Щатен персонал
6	4	1,5

➤ **Асистентска подкрепа** - социалната услуга се управлява от Община Велики Преслав. Тя обхваща лица в над трудоспособна възраст с невъзможност за самообслужване, които нямат определена по съответния ред степен на намалена работоспособност, както и деца с трайни увреждания и пълнолетни лица с трайни увреждания с определена чужда помощ, които не ползват друга подкрепа.

Брой места	Брой преминали потребители	Щатен персонал
49	76	20

2. Социална услуга по Закона за личната помощ

➤ **Механизъм за лична помощ** – Услугата се управлява от Община Велики Преслав.

Механизмът оказва подкрепа за упражняване на правата за пълноценно участие в обществото, за извършване на дейности, отговарящи на индивидуалните им потребности от личен, домашен или социален характер и за преодоляване на бариерите на функционалните им ограничения. Гарантира възможност на хората с увреждания да изберат от кого, кога, къде

и по какъв начин да се осъществят дейностите. Предоставя се съгласно Закона за личната помощ. Личната помощ се финансира със средства от държавния бюджет, чрез бюджета на Министерството на труда и социалната политика.

Брой места	Брой преминали потребители	Персонал/ брой лични асистенти
Според потребностите на местната общност	170	172

3. Социални услуги, финансирани по оперативни програми

➤ **Дневен център за деца с увреждания и техните семейства** – социална услуга в общността за деца на възраст до 18 г. с различни видове увреждания или изоставане в някоя от областите на развитие. Предоставя условия за целодневно или почасово обслужване на деца до 18-годишна възраст с увреждания и нуждаещи се от ежедневна рехабилитация, физиотерапия и психотерапевтична подкрепа. С потребителите и техните семейства работят специалисти и са създадени условия за корекционно- компенсаторна работа, придобиване на полезни навици, подобряване на физическото, интелектуалното и емоционално състояние.

Брой места	Брой преминали потребители	Щатен персонал
30	29	12

➤ **Център за обществена подкрепа** – социална услуга в общността, Предоставя подкрепа за деца и семейства, с цел предотвратяване на изоставянето на деца в специализирани институции, превенция и корекция на рисковото поведение, превенция от отпадане от училище, превенция на насилието, деинституционализация и реинтеграция на деца в биологичното семейство, консултиране и подкрепа на деца и семейства в риск, др.

Брой места	Брой средномесечно ползвали потребители	Щатен персонал
50 и 4 места за спешно настаняване	30	6

➤ **Център за грижа за лица с умствена изостаналост** в село Имренчево

Социална услуга, която създава среда за живот, близка до семейната, при която лица с умствена изостаналост получават необходимата им индивидуална подкрепа за водене на относително независим живот. Персоналът се грижи и работи с потребителите и с професионалната си подкрепа им осигурява емоционална и психическа стабилност. Целта е потребителите да бъдат социализирани и приобщени към общността.

Брой места	Брой преминали потребители	Щатен персонал
15	15	13,5

➤ **Патронажни грижи по проект „Патронажна грижа + в община Велики Преслав.**

Дейностите се предоставяха в домовете на потребителите в рамките на до два часа дневно. Лицата безплатно получаваха следните видове подкрепа: медицинска, социална, психологическа и санитарни грижи. Проектът е приключил на 10.06.2022 г.

Брой места	Брой преминали потребители	Персонал
50	76	7

➤ **Патронажни грижи по проект „Патронажна грижа + в община Велики Преслав“ - Компонент 2.**

Дейностите се предоставяха в домовете на потребителите в рамките на до два часа дневно. Лицата безплатно получаваха следните видове подкрепа: медицинска, социална, психологическа и санитарни грижи. Проектът приключи на 11.12.2022 г.

Брой места	Брой преминали потребители	Персонал
50	60	7

➤ **Топъл обяд** - социална услуга, реализирана по проект на Община Велики Преслав и насочена към задоволяване на потребностите от храна за хора, които не могат да си я осигуряват сами. До 30.09.2022 г. нуждаещите се лица ежедневно получаваха топъл обяд, включващ супа, основно ястие, хляб и десерт. Принадлежността към целевите групи по проекта се удостоверява от Дирекция „Социално подпомагане“.

Брой места	Брой преминали потребители	Персонал
400	661	-

4. Социални услуги, финансирани от общинския бюджет

➤ **Домашен социален патронаж** - местна дейност за приготвяне и доставяне на храна

Брой места	Брой преминали потребители	Щатен персонал
250	250	10

В социалните услуги на територията на община са ангажирани екипи от социални работници, психолози, логопеди, рехабилитатори, трудотерапевти, кинезитерапевт, медицински сестри, детегледачки, възпитатели, шофьори, хигиенисти и друг помощен персонал. В някои услуги се привличат външни специалисти по граждански договори, с цел прилагане на индивидуален подход, съобразно конкретните дефицити, нужди и потребности на ползвателите.

При предоставяне на услугите за деца в община Велики Преслав е осигурена безопасна и сигурна среда за отглеждане, възпитание и защита на техните права и интереси, с цел повишаване на общото им благосъстояние.

В услугите за пълнолетни лица е създадена добре поддържана битова и околна среда.

Община Велики Преслав е в постоянна координация и взаимодействие с Дирекция „Социално подпомагане“.

Към 31.12.2022 г. регистрираните в Д"СП" Велики Преслав пълнолетни лица с трайни увреждания от община Велики Преслав са 1350:

- от 50 до 70,99% - 468 лица;
- от 71% до 89,99% - 523 лица;
- със заболяване над 90% - 179 лица;
- със заболяване над 90% с ЧП – 180.

В над трудоспособна възраст са -857 лица, а в трудоспособна - 493 лица.

По вид увреждания:

- лица с психични разстройства - 73 лица;
- лица със сетивни увреждания - 74 лица;
- лица с интелектуални увреждания - 31 лица;
- лица с деменция - 19 лица;
- лица с физически увреждания - 1153 лица -/тук влизат и онкологични, сърдечно съдови и вътрешни заболявания/.

Общ брой на децата с трайни увреждания до 18 години - 33:

- от 50 до 70,99% с ЧП - 5 деца;
- от 71% до 89,99% - 8 деца;
- от 71% до 89,99% с ЧП - 8 деца
- със заболяване над 90% - 3 деца;
- със заболяване над 90% с ЧП – 9.

Лицата получили технически помощни средства през отчетната година са 68.

Към 31.12.2022 г. на територията на община Велики Преслав има дванадесет /12/ утвърдени приемни семейства, като в тях са настанени десет/10/ деца.

Към 31.12.2022 г. на територията на община Велики Преслав има 53 лица/семейства, подпомагани по реда на чл.9 от ППЗСП в Д"СП" Велики Преслав.

Към 31.12.2022 г. на територията на община Велики Преслав лицата получили целева помощ по Наредба РД-07-5 за отопление са 1033.

В социалните услуги, предоставяни в домашна среда, в резултат на извършваните дейности при голяма част от потребителите се наблюдава положителна промяна в начина на живот, хигиените навици, уменията за самообслужване и начина на общуване. Поддържа се система за обратна връзка от потребителите на услугата и членове на техните семейства чрез периодично допитване с цел събиране на информация, относно тяхната оценка на качеството на предоставяната социална услуга и резултата от ползването на услугата.

Здравеопазване

Здравното и медицинско обслужване на населението в община Велики Преслав към 2022 г. е осигурено със спешна, болнична и извън болнична помощ. Населението в общината е сравнително добре обезпечено с лекари и медицински персонал.

В някои от детските градини и учебните заведения са осигурени необходимите медицински специалисти, оборудвани са медицински кабинети и се извършва широка профилактична дейност с цел ограничаване на рисковите фактори сред подрастващите.

Болничната лечебна помощ в общината се осигурява от „МБАЛ – Велики Преслав” ЕООД, 100% общинска собственост. Болницата обслужва населението на община Велики Преслав и пациенти от съседните общини Върбица и Смядово.

През последните години дейността на лечебното заведение значително е повлияна от извънредната епидемична обстановка във връзка с разпространението на COVID – 19. Това налага въвеждане на нови правила и актуализиране на съществуващите. Със заповеди на министъра на здравеопазването периодично е преустановяван плановия прием на пациенти, което води до значително намаляване на броя на хоспитализираните в периода 2020-2022 г. От невъзможността на „МБАЛ – Велики Преслав“ ЕООД да осъществява лечение на болни от COVID – 19, поради липса на медицински персонал, е преустановена дейността на отделението по Вътрешни болести, като една от основните структури в болницата. В резултат на тези извънредни ситуации съответно намаляват финансовите приходи от основната финансираща институция - НЗОК.

През 2022 г. в болницата функционират 5 отделения, от които 3 с легла и 2 без легла, и Приемно-консултативен кабинет. Реалният брой на използваните легла е 65, от които 10 места за дневен стационар в отделението по Психиатрия.

Кадровата обезпеченост с медицински специалисти е на нивото на минималните изисквания по съответния медицински стандарт. В лечебното заведение работят 22 лекари, от които 12 на 0,5 основен трудов договор и 10 на 0,5 щат по втори трудов договор, 20 медицински сестри, 3 клинични лаборанти, 2 рентгенови лаборанти, 3 рехабилитатори, 1 кинезитерапевт, 1 фармацевт и 1 помощник фармацевт. Комплексността на стационарното лечение е обезпечена допълнително с 4 специалисти на граждански договор – Кардиология, Неврология за Доплерова сонография, Ендокринология и Нефрология.

Медицинското оборудване е собственост на лечебното заведение, не се използва апаратура под наем. Наличният скенер е амортизиран, възможностите за реновиране са почти изчерпани и е необходимо закупуването на нов.

Основен проблем, от който зависи бъдещото съществуване на лечебното заведение е обезпеченост с медицински персонал в работоспособна възраст, тъй като към момента около 45% от лекарите са на възраст над 65 г., а други 41% на възраст между 56 и 65 г.

За заболяванията, за които няма възможност за диагностика и лечение в „МБАЛ – Велики Преслав“ ЕООД, пациентите се насочват към МБАЛ – Шумен.

Спешната медицинска помощ се осъществява от Филиал в гр. Велики Преслав на Център за спешна медицинска помощ (ЦСМП) – гр. Шумен. Министерството на здравеопазването е бенефициент на безвъзмездна финансова помощ по ОП „Региони в растеж“ 2014-2020 по процедура BG16RFOP001-4.001 „Регионална здравна инфраструктура за изпълнение на проект „Подкрепа за развитие на системата за спешна медицинска помощ“. В обхвата на проекта е включен и ЦСМП – Шумен с филиал „Велики Преслав“.

Таблица 14: Медицински персонал и население на един лекар в община Велики Преслав 2017-2021 г.

Персонал/Години	2017	2018	2019	2020	2021
Лекари	20	22	20	18	18
Лекари по дентална медицина	6	6	6	5	6
Медицински специалисти	49	50	49	43	42
Население на 1 лекар	620	556	602	675	656
Население на 1 лекар по дентална медицина	2067	2038	2008	2430	1969

Източник: ИНФОСТАТ - <https://infostat.nsi.bg>

По последните актуални данни на НСИ към 2021 г. на територията на община Велики Преслав работят общо 18 лекари, 42 медицински специалисти и 6 стоматолози.

Населението на община Велики Преслав е добре осигурено с общопрактикуващи лекари, стоматолози и специалисти. Броят на общопрактикуващите лекари в общината към 2022 г. по данни от Регистрите на РЗИ – Шумен е 7. Три от практиките са в гр. Велики Преслав, а останалите обслужват селата: Драгоево, Златар, Троица, Осмар и Кочово. Осигуреността на населението в общината с дентални лекари също е добра – 5 регистрирани практики. Специализираните амбулатории за медицинска помощ в община Велики Преслав са 10. Функционира и една медико техническа лаборатория за изследвания. В някои от училищата и детски градини на територията на общината има назначено медицинско лице, което се грижи за здравето на децата.

През 2021 г. на един лекар в община Велики Преслав се падат 656 пациенти, а на един стоматолог – 1969 пациенти. Броят на аптеките в общината през 2022 г. е 2, всичките разположени в общинския център – гр. Велики Преслав.

През 2022 г. по предложение на Общинска администрация, Общинският съвет е приел Наредба за финансово подпомагане на здравни специалисти на територията на Община Велики Преслав.

През отчетната година са обновени частично здравните служби и кабинети в селата Кочово, Осмар, Троица, Драгоево и Златар. Извършен е и ремонт на здравен кабинет в града. Създадени са условия за по-добро и качествено обслужване на гражданите, които имат нужда от медицинска помощ, както и по-добри условия за работа на лекарите и медицинските специалисти.

Образование

Дейностите в областта на предучилищното и училищното образование са насочени към изпълнение на задълженията на Община Велики Преслав, произтичащи от Закона за предучилищното и училищно образование /ЗПУО/, от Закона за професионалното образование и обучение (ЗПОО) и Закона за местното самоуправление и местната администрация (ЗМСМА). Приоритетите в сферата на образованието са съобразени с основните цели и принципи на промените в училищното образование и са част от основните дейности в Плана за интегрирано развитие на Община Велики Преслав 2021-2027 г., Общинската стратегия за развитие на образованието в община Велики Преслав 2022-2026 г. и Общинската стратегия за подкрепа на личностното развитие.

Образователната система е добре организирана и материално обезпечена. Наличната мрежа от учебни заведения е с оптимизирана структура, съобразена с действащите законови и подзаконови документи и нормативи и с местните, държавни и европейски стратегии за развитие на образованието.

На територията на община Велики Преслав към 2022 г. функционират общо 6 детски градини, 3 основни училища, 1 средно училище и 2 професионални гимназии.

Териториалното разположение на училищата и детските градини дава възможност за осигуряване задължителното обучение на учениците до 16 години, както и обучението и възпитанието на децата от 3 до 7 години.

В общината през 2021/2022 учебна година работят следните училища:

- ПГ по Селско стопанство – гр. Велики Преслав
- ПТГ „Симеон Велики“, гр. Велики Преслав
- СУ „Черноризец Храбър“ – гр. Велики Преслав
- ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“ – гр. Велики Преслав
- ОУ „Христо Ботев“ – с. Златар
- ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“ – с. Драгоево

Таблица 15: Брой ученици в община Велики Преслав 2017-2022 г.

Учебни години	2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021	2021/2022
Брой ученици, в общообразователните училища т.ч.:	663	621	578	527	529
Момчета	362	332	306	282	270
Момичета	301	289	272	245	259
Брой ученици, в професионалните училища т.ч.:	478	487	420	387	382
Момчета	292	298	263	252	237
Момичета	186	189	157	135	145
ОБЩ БРОЙ УЧЕНИЦИ	1141	1108	998	914	911

Източник: Национален статистически институт - <https://infostat.nsi.bg>

През учебната 2021/2022 г. се запазва тенденцията на намаляване на учениците в община Велики Преслав, но с по-бавни темпове спрямо средните за страната. Броят на учениците за изследваните в Таблица 15 пет учебни години е намалал с 5% или с 230 деца и младежи. През учебната 2021/2022 г. в общообразователните училища и професионални гимназии в общината се обучават общо 911 ученици. В структурата на учениците по пол преобладават момчетата 56%, а момичетата са 44%. В общообразователните училища през отчетната 2022 година работят 66 учители.

В общината през 2021/2022 учебна година функционират следните детски градини:

- ДГ „Снежанка“ – гр. Велики Преслав (вкл. филиал на ул. „Борис I“ № 3)
- ДГ „Славейче“ – с. Драгоево
- ДГ „Червена шапчица“ – с. Златар
- ДГ „Първи юни“ – с. Кочово
- ДГ „Снежанка“ – с. Троица
- ДГ „Детелина“ – с. Миланово

В детските градини се приемат деца на възраст 3 – 7 години, по желание на родителите (съгласно ЗПУО и Наредба №5 за предучилищно образование), като групите се оформят по възрастов принцип. Капацитетът на детските заведения е достатъчен за да обхване всички деца от 3 до 7 годишна възраст на територията на общината.

През отчетната 2022 година в детските заведения са обхванати всички четири-, пет- и шестгодишни деца, които подлежат на задължително предучилищно обучение.

Таблица 16: Данни за общинските детски градини в община Велики Преслав 2017-2022 г.

Учебни години	2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021	2021/2022
Брой деца, в това число:	282	276	281	267	229
Момчета	158	146	150	138	124
Момичета	124	130	131	129	105
Брой групи в детските градини	15	15	15	15	14
Брой педагогически персонал	32	33	35	34	32
Брой детски учители	31	32	34	33	31
Брой места на 100 деца в детските градини	154	158	153	161	201

Източник: Национален статистически институт - <https://infostat.nsi.bg>

През учебната 2021/2022 година шестте детски градини в община Велики Преслав се посещават от 229 деца, разпределени в 14 групи и обучавани от 32 души педагогически персонал, в т.ч. 31 детски учители. Броят на децата в детските градини намалява с 38 или с 14% спрямо предходната учебна година. Броят на педагозите намалява с 1 за последната учебна година. Броят на групите в детските градини е 14 или с 1 по-малко спрямо 2020/2021 учебна година. А общо за изследваните пет учебни години децата в детските градини на общината са намалели с 53 или с около 20%. На 100 деца към 2022 г. в община Велики Преслав се падат 201 места в детските градини, като този показател се увеличава с 25 % спрямо предходната година.

Отпадането на таксите за детски градини и ясли през 2020 г. е мярка, която се запазва и през отчетната 2022 г. и е насочена към финансово облекчаване на младите семейства и насърчаване на раждаемостта на фона на отрицателния естествен прираст в общината.

Като цяло материално-техническата база в детските и учебни заведения на територията на община Велики Преслав е добро и осигурява здравословна и безопасна среда за провеждане на учебно – възпитателния процес.

През 2022 г. приключва изпълнението на проект „Реконструкция, ремонт, оборудване и обзавеждане на детска градина „Снежанка“ в гр. Велики Преслав. Със съфинансиране по проект „Красива България“ са естетизирани и рехабилитирани детските площадки в ДГ „Детелина“ в с. Миланово. Обособени са 2 игрови зони, малък сектор за тематични игри и малка спортна площадка.

През 2022 г. са спечелени и реализирани два проекта, финансирани по ПУДООС в

рамките на кампанията „За чиста околна среда“. В училището в с. Драгоево е изградена площадка с две маси за тенис и зона за отдих, а в двора на ПГ по СС - гр. Велики Преслав е обособена спортна площадка за волейбол, кът за тенис на маса и място за отдих.

През 2022 г. учебните и детски заведения участват в редица национални проекти и програми:

Проект BG05M2OP001-2.011-0001 „Подкрепа за успех“, финансиран от Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ 2014-2020 г. (ОП НОИР), съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейските структурни и инвестиционни фондове. В дейностите са включени групи за допълнително обучение по учебни предмети за превенция на обучителни затруднения и/или за преодоляване на системни пропуски при усвояването на учебното съдържание, както и към допълнителни дейности, които са пряко насочени към преодоляване на обучителни затруднения по определените предмети и Допълнително обучение във втори гимназиален етап за преодоляване на пропуски при усвояването на учебното съдържание и/или за актуализация на компетентностите с цел успешно полагане на държавния зрелостен изпит по български език и литература.

Проект „Равен достъп до училищно образование в условията на кризи“, финансиран от Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ 2014-2020 г. Дейностите включват закупуване на технически средства за педагогически специалисти и ученици за обезпечаване на образователния процес в условията на кризи; Обучение на ученици, включително от уязвими групи за придобиване на умения за обучение от разстояние в електронна среда; Обучение на педагогически специалисти за усъвършенстване на уменията им за преподаване/провеждане на занимания от разстояние в електронна среда.

Проект „Образование за утрешния ден“ финансиран от ОП „Наука и образование за интелигентен растеж“. Дейностите включват повишаване на дигиталната компетентност и умения на учениците под формата на извънкласни дейности (клубове по интереси и допълнителни занимания по ключови дигитални умения – базови и за напреднали, включително и компютърно моделиране/кодиране)

Проект на ЦОИДУЕМ „Нека го направим заедно – да се забавляваме и учим“ - Цели образователна интеграция на ученици от етническите малцинства в уязвимо положение чрез осигуряване на ефективен процес на обхват, задържане и реинтеграция в образователната система.

Национална програма „Отново заедно“ - Създаване на условия за дейности и комуникация на ученици и учители извън училището и семейството за преодоляване на негативните последици от неприсъственото обучение през последните две учебни години и за подпомагане на социализацията им.

Проект BG05M2OP001-3.005-0004 „Активно приобщаване в системата на предучилищното образование“, финансиран от Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ 2014-2020 г. (ОП НОИР), съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейските структурни и инвестиционни фондове.

Проект **„Учене чрез работа - предизвикателство в професионалното обучение“** по Програма на Европейския съюз „Еразъм +“, Ключова дейност 1, сектор „Професионално образование и обучение“ - международна практика и мобилност в гр. Будапеща, Унгария.

През учебната 2021/2022 година са сключени договори с ученици за практическо обучението по проект BG05M2OP001-2.015-0001 „Ученически практики – 2“, финансиран от Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ (ОП НОИР)

Национална програма „Иновации в действие“, Модул 1 „Мобилност за популяризиране и мултиплициране на добри иновации между училищата“.

Национална програма „Училища за пример“ - наследник на Академията за лидери в образованието на Фондация „Америка за България“.

Проект „Подкрепа за дуалната форма на обучение“

Национална програма „Информационни и комуникационни технологии (ИКТ) в системата на предучилищното и училищното образование“,

Национална програма „Без свободен час“.

Национална програма „Оптимизация на вътрешната структура на персонала“.

НП "Осигуряване на съвременна сигурна и достъпна образователна среда“, Модул 4 „Библиотеките като образователна среда“.

Проведено е *туристическо пътуване по Национална програма „Отново заедно“* с цел преодоляване на последствията от COVID-19, в т.ч. липсата на активен социален живот.

Схема „Училищен плод“ и Схема „Училищно мляко“ - ДФ „Земеделие“

Продължава изграждането на приобщаваща образователна среда в общообразователните училища за осъществяване на качествено образование, съобразено с индивидуалните потребности на всеки ученик.

Община Велики Преслав съвместно с образователните институции в общината организират извънкласни и извънучилищни дейности, които имат съществена роля за засилване на интереса на учениците към образователно-възпитателния процес и намаляване риска от отпадане от училище. Целта е да се осмисли свободното време на учащите се чрез форми и дейности, подпомагащи интелектуалното, духовното, нравственото и физическото им израстване, които развиват творческите им интереси и възможности. Спомагат за формирането им на граждански ангажирани личности, приобщени към ценностите на демократичното общество и са форма на превенция на рисково поведение и промоция на здраве чрез здравното и гражданското образование. Целта на организиранията мероприятия и извънучилищни дейности е да се научат децата и учениците да се забавляват с полезни за здравето им занимания и да се подобри комуникацията им.

Култура

Историко-археологическият резерват „Велики Преслав“ (с прилежащия Археологически музей „Велики Преслав“) привлича множество туристи от цялата страна и чужбина. Разположен е в непосредствена близост до съвременния град и обхваща територия от около 500 ха – древната столица с нейните крепости, предградия, манастирски и граждански имения.

На територията на общината през отчетната 2022 година функционират 12 читалища, едно от които се намира в града, а останалите – в кв. Кирково и съставните села.

Таблица 17: Народни читалища и художествени състави в община Велики Преслав към 2022 г.

Наименование, местонахождение	Художествени състави, кръжоци, клубове и др.
НЧ „Развитие 1874“ – гр. Велики Преслав	Женска фолклорна група „Болярка“; Група за художествено слово; Регионален клон „Традиция“; Група за народни обичаи; Танцова формация „Пендарите“; Дамски клуб „Български водици“; Детска театрална група; Детска формация „Болярче“; Танцова формация „The Crew“; Танцова формация „Любе ле“; Детска танцова формация „Радост“; Школа „Театър, поп и джаз пеене“; Школа по народно пеене за деца.
НЧ „Самообразование – 1897 г.“ – кв. Кирково, гр. Велики Преслав	Група за художествено слово „Усмивка“; ДФГ „Елхлица“; Група за народни танци; Лазарска и коледарска групи.
НЧ „Васил Друмев 1881“ – с. Драгоево	Театрален колектив „Георги Лунгов“; Група за автентичен фолклор; Детски танцов състав „Драгоевче“; Група за автентични обичаи; Група за шлагерни песни; Танцов ансамбъл „Дядо Драгой“; Лазарска и коледарска групи. Детско куклено шоу; Танцова школа за деца;

ГОДИШЕН ДОКЛАД ЗА 2022 г.
за наблюдение изпълнението на
План за интегрирано развитие на община Велики Преслав 2021-2027 г.

	Танцова група „Овеогард“; Кръжок по краезнание.
НЧ „Зора 1908“ – с. Златар	ЖФГ „Зорница“ и Група за стари градски песни.
НЧ „Съединение - 1905“ – с. Кочово	Женска певческа група за изворен фолклор „Славей“; Смесена група за обичаи и традиции; Детска фолклорна група за народни песни; Театрален самодеен състав; Детски театрален състав; Детски танцов състав за народни танци; Коледарска група; Детска лазарска група и Детска група за модерни танци.
НЧ „Надежда 1903“ – с. Имренчево	ДФГ „Преславейче“; ДФГ „Калинки“; Женска фолклорна група; ДГ за художествено слово; Детска театрална група.
НЧ „Съгласие - 1882“ – с. Осмар	Група за изворен фолклор „Исмарос“; ДТГ „Осмарски веселячета“; Танцова група; Фолклорна група.
НЧ „Просвета 1928“ – с. Троица	Фолклорна група „Извор“, ДТС „Шарено цветче“, Юношеска формация „Адагар“, Група за художествено слово, Детски танцов състав, Коледарска група.
НЧ „Съзнание 1928“ – с. Хан Крум	Женска фолклорна група „Ханкрумски славей“; Любителска група за народни танци; Лазарска група.
НЧ „Светлина – 1932“ – с. Мостич	-
НЧ „Победа -1930“ – с. Миланово	-
НЧ „Заря -1937 г.“ – с. Мокреш	-

Източник: <https://chitalishta.com/>

В читалищата са развити библиотечната дейност, различни школи – по изкуствата, музикална, танцова и др., както и любителско творчество (художествена самодейност).

През 2022 година в община Велики Преслав се провеждат редица значими прояви, годишнини и чествания, включени в Културната програма. Като най-значими могат да бъдат посочени следните:

14 февруари: Празник на лозари и винопроизводители, конкурс „Баш винар“;

3 март: Честване на Националния празник на България - Тържествена вечерна заря - проверка с Факултет „Артилерия, ПВО и КИС“ към Национален военен университет; Възстановка - спектакъл „Освобождението на Преслав“ представена от НД „Традиция“ и РК „Традиция“;

Майски културни празници „Преславска пролет“ 2022г., в т.ч.:

IV-ти Фолклорен фестивал „Драгоево пее и танцува“;

Тържества по случай 140 години от основаване на НЧ „Съгласие 1882“ село Осмар и 160 години от съграждането на храм „Св. Св. Константин и Елена“ в селото;

Събор на Средновековното наследство „Преславни дни“;

Тържествено честване на Деня на светите братя Кирил и Методий, на българската азбука, просвета и култура и на славянската книжовност. Празнични концерти.

3 юни: Международен културен форум „Велики Преслав - история на цял един народ“ - церемония по награждаване;

12 юни: XI-ти събор „Кирковски напеви“ - празник на кв. Кирково;

24 юни: „Еньовден“ - празник на с. Хан Крум;

24-26 юни: Фолклорен събор „Петровска китка“ - фолклорната магия на Североизтока;

3 юли: „Празник на мегдана“ с. Троица;
26 -28 август: IV- ти Национален събор на НД „Традиция“;
6 септември - Ден на Съединението - празник в село Кочово;
15 октомври - Празник на тиквата в село Кочово;
месец декември - Празнична шоу-програма за запалване на светлините на елхата;
Коледен базар на вълшебствата.

През 2022 г. се извърши текущ ремонт на сградата на читалището в с. Имренчево. През 2023 г. предстои цялостен ремонт на читалището със средства от Междуведомствена комисия за възстановяване и подпомагане към Министерски съвет. През отчетната година е обновена и модернизирана сградата на Културен клуб на пенсионера, намираща се на ул. „Ил. Р. Блъсков“ № 14 в град Велики Преслав.

Спорт

През 2022 г. в община Велики Преслав развиват спортна дейност множество спортни клубове и отбори: Футболен клуб „В. Преслав“; Спортен клуб по лека атлетика „Атлетик“; „Спортен клуб по вдигане на тежести Преслав“; Волейболен клуб „Велики Преслав“; АСК „Бултранс Рали Тим“; Риболовен клуб „Чисти брегове“; БК „Преслав“; „Спортен клуб по културизъм и фитнес - 2006“; „Карате клуб Киокушин - клон град Велики Преслав“ и др.

През отчетната година са проведени общински спортни прояви, заложен в Спортния календар на Община Велики Преслав, както следва:

- 1. ФЕН КУПА „ВЕЛИКИ ПРЕСЛАВ“ 2022 - м. юни - 05.06.2022 г.**
ФК „В. Преслав“
ФК „Златен век 2020“
Община Велики Преслав
- 2. Риболовен клуб „Чисти брегове“ - м. юни - 8.06.2022 г.**
Риболовен турнир
„Велики Преслав за чисти брегове“
- 3. Риболовен клуб „Чисти брегове“ - м. септември - 22.09.2022 г.**
Риболовен турнир
„Децата на Велики Преслав“
- 4. СКЛА „Атлетик“ - м. октомври - 19.10.2022 г.**
Турнир по хвърляния
- 5. ВК „Велики Преслав - м. ноември - 14.11.2022 г.**
„Летен волейболен турнир“ - мъжко направление
- 6. ВК „Велики Преслав - м. ноември - 28.11.2022 г.**
„Летен волейболен турнир“ - женско направление
- 7. ФЕН КУПА „ВЕЛИКИ ПРЕСЛАВ“ ЗИМА 2022 - м. декември - 17-18.12.2022 г.**
ФК „В. Преслав“
ФК „Златен век 2020“
Община Велики Преслав

Спортна зала „Велики Преслав“ - Многофункционално игрище, се ползва по споразумение със Спортните клубове и утвърден от Кмета График, за провеждане на тренировъчните занимания на клубовете.

През 2022 г. е извършен ремонт на част от съоръженията на градския стадион със собствени средства. Обновени са пейките на трибуните, стадионът е почистен, а съоръженията боядисани. Изолиран е покривът на постройката, в която се помещават съблекалните. Извършен е цялостен ремонт на баните. Частично е ремонтирана и фасадата на съблекалните. Ремонтът ще приключи през 2023 г.

Икономическо развитие

Икономическото развитие на община Велики Преслав през 2022 г. се характеризира с различна динамика в отделните сектори, но като цяло отчитаме известен подем спрямо предходните години и финансовите показатели на местните предприятия се подобряват. Бизнесът постепенно преодолява кризите и трудностите, предизвикани от неблагоприятните макроикономически условия, включително продължаващата пандемия от коронавирус, войната в Украйна, инфлацията, ръстът в цените на горивата, поскъпването на хранителните стоки от първа необходимост и други. Високата инфлация естествено е съпроводена със стагнация в икономиката. Доходите изостават от ръста на инфлацията, което намалява покупателната способност на населението.

Структуроопределящи отрасли за местната икономика са: промишленост, селско стопанство, туризъм и търговия, като водещо значение продължават да заемат индустрията и селското стопанство, но значително нараства относителният дял на приходите в туризма.

Секторната структура на социално-икономическия комплекс на община Велики Преслав се анализира и оценява чрез прилагане на секторно-отрасловия подход. В първичния сектор се включват селското и горското стопанство (вкл. лов и риболов). Вторичният сектор включва индустриалните отрасли (добивна и преработваща промишленост), а в третичния – всички обслужващи отрасли. Първичният сектор е по-популярен като аграрен, вторичният – като индустриален, а третичният е познат като сектор на услугите.

Индустриалният сектор е представен от различни отрасли на преработващата промишленост. Добивната промишленост е слабо развита – застъпен е предимно добивът на инертни материали (кариера „Драгоево“ за скални материали и кариера „Троица“ за варовик) и дърводобивът (добив на широколистен и иглолистен дървен материал, както и дърва за огрев). Индустриалният сектор (с изключение на някои отрасли) не се характеризира с динамично развитие. Третичният сектор (секторът на услугите) е с параметри, подчертаващи степента на развитост на обслужващите функции на община Велики Преслав.

Аграрният сектор е с по-слабо участие в икономическото развитие от останалите два сектора на общинския социално-икономически комплекс. Независимо от добрите почвени и агроклиматични условия, изградената мелиоративна инфраструктура, научното обслужване и производствения опит на населението, селското стопанство все още изпитва неблагоприятните последици от аграрната реформа и от влошената пазарна среда. Потенциалът на общината в развитието на селското стопанство е частично използван.

Таблица 18: Брой нефинансови предприятия по основни икономически дейности 2018-2021 г.³

Отраслови сектори	2018	2019	2020	2021
Общо	392	410	408	400
Селско, горско и рибно стопанство	74	70	65	64
Преработваща промишленост	44	48	48	46
Строителство	13	14	14	14
Търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети	142	142	144	144
Транспорт, складиране и пощи	14	14	14	12
Хотелиерство и ресторантьорство	35	44	43	40
Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения	4	5	5	4
Операции с недвижими имоти	11	12	15	19
Професионални дейности и научни изследвания	9	14	13	15
Административни и спомагателни дейности	16	14	12	8

³ В таблицата не са включени секторите, в които няма регистрирани предприятия или данните са посочени като конфиденциални.

ГОДИШЕН ДОКЛАД ЗА 2022 г.
за наблюдение изпълнението на
План за интегрирано развитие на община Велики Преслав 2021-2027 г.

Хуманно здравеопазване и социална работа	11	11	11	11
Други дейности	13	15	13	14

Източник: Национален статистически институт

Броят на нефинансовите предприятия в община Велики Преслав се увеличава с 18 през 2019 г. спрямо 2018 г., но през 2020-2021 г. намалява с 10 и е 400. В сектор „Търговия” работят най-голяма част от предприятията – 144, което представлява 36% от общия брой предприятия в общината. Второ място заема сектор „Селско, горско и рибно стопанство” съответно с 64 предприятия и 16%. Фирмите в селското стопанство през 2021 г. са с 10 по-малко спрямо 2018 г. На трето място е сектор „Преработваща промишленост”, в който работят около 12% от фирмите. Фирмите занимаващи се с хотелиерство и ресторантьорство нарастват с 9 през 2019 г. спрямо 2018 г., но в периода на пандемията намаляват с 4 и към 2021 г. са 40 или 10% от предприятията във Велики Преслав. Бързо расте броя на предприятията в сектор „Операции с недвижими имоти“ – от 11 през 2018 г. на 19 през 2021 г.

Таблица 19: Сравнителен анализ на основните икономически показатели на отчетените нефинансови предприятия 2018-2021 г.⁴

Година	Брой предприятия	Произведена продукция	Приходи от дейността	Нетни приходи от продажби	Разходи за дейността	Печалба	Загуба	Заети лица	Наети лица
	Брой								
2018	392	99664	133986	120562	134039	7222	7989	1853	1513
2019	410	105311	138947	120173	126329	13709	1998	1868	1505
2020	408	92716	134093	120440	124305	10766	1884	1753	1410
2021	400	99461	152201	139082	141531	11523	1981	1716	1356

Източник: Национален статистически институт

През 2021 г. икономическото развитие на общината Велики Преслав бележи ръст спрямо 2020 г., но все още е далече от нивата и финансовите резултати преди пандемията. Основните икономически показатели на местните фирми бавно се повишават и бизнесът се опитва да преодолее кризата и последиците от влошената макроикономическа среда.

Произведената продукция бележи ръст от 7% спрямо 2020 г. и достига 99461 хил. лева. Приходите от дейността нарастват с 14% до 152 201 хил. лева и са най-високите за периода 2018-2021 г. Разходите за дейността също се увеличават с 14%. Ръст от 15% отчитаме при нетните приходи от продажби (НПП), които за 2021 г. са 139082 хил. лева и също са най-високите за отчетния период. Печалбите на местните фирми през 2021 г. достигат 11523 хил. лева, което е повече от 2020 г., но по-малко от 2019 г. Броят на заетите и на наетите лица в общината продължава да намалява. Около 50% от произведената продукция в общината и 40% от НПП са реализирани в сектора на преработващата промишленост. Второ място по икономически показатели в местната икономика заема сектора на търговията и услугите – 19% от произведената продукция и 38% от НПП. Трети остава сектора – селско, горско и рибно стопанство – 14% от произведената продукция и 9% НПП.

От общо 400 предприятия в община Велики Преслав 364 броя или 91% са микропредприятия с персонал до 9 заети лица, 28 броя са малки предприятия с персонал от 10 до 49 служители и 8 са средни предприятия с персонал от 50 до 249 служители. Към 2021 г. в общината няма големи предприятия с персонал над 250 лица.

⁴ На етапа на изготвяне на настоящия Годишен отчетен доклад за наблюдение изпълнението на Плана за интегрирано развитие на община Велики Преслав, НСИ все още не е публикувал данни за икономиката на общината през 2022 г. По тази причина не може да бъде отчетено влиянието на пандемията от коронавирус, войната, инфлацията и поскъпването на енергоносителите и горивата върху местния бизнес.

Таблица 20: Сравнителна характеристика на средната брутна годишна работна заплата в лева

2019 г.	2020 г.	2021 г.
10069	11116	11933

Източник: Национален статистически институт

Средната годишна работна заплата в общината се увеличава с 19% от 10069 лева през 2019 г. на 11933 лева през 2021 г. Възнагражденията в община Велики Преслав остават значително по-ниски спрямо средната годишна работна заплата за страната – 18733 лева, средната заплата за област Шумен – 15105 лева и за СИР 16179 лева за 2021 г.

Реализираните преки чуждестранни инвестиции в община Велики Преслав за 2019 г. възлизат на 772 900 евро, за 2020 г. са 734 100 евро, а през 2021 г. са 410 200 евро.

Изготвена е и е приета „Наредба за насърчаване на инвестициите с общинско значение в община Велики Преслав“. През 2022 г. едно дружество е получило сертификат за инвестиции клас „В“.

Важен фактор за развитие на местната икономика е близостта до два големи административни и индустриални центъра – град Шумен и град Търговище, което осигурява пазар за реализация на местната продукция и достъп до летище и пристанище за износ в град Варна. Икономическите дейности в общината са концентрирани предимно в гр. Велики Преслав, който се явява и зона на локална икономическа гравитация. Предприятията работят и в селата Драгоево, Осмар и Хан Крум.

Състоянието на местната икономика се определя и влияе от много на брой и различни по естество фактори, които биват както вътрешни, така и външни. В тази връзка е важно да се определи икономическото състояние на заобикалящите общината територии, което детерминира средата за нейното развитие, позицията на общината спрямо съседните ѝ общини, наличните ѝ сравнителни предимства и потенциали за растеж, както и основните ограничители за икономическия подем на общината. Влиянието върху местната икономика на пандемията от коронавирус COVID-19 и на войната в Украйна, както и на последвалата световна икономическа криза ще бъде отчетено от статистиката през следващите години.

Селско стопанство

Селското стопанство остава един от основните отрасли на местната икономика в община Велики Преслав и запазва своите стабилни позиции и устойчивост през 2022 г. Приоритетно се развива земеделието, докато животновъдството изостава по обективни причини – ниски изкупни цени, недостатъчно субсидии, високи изисквания и стандарти.

Таблица 21: Баланс на земята в община Велики Преслав по видове собственост към 2022 г.

Вид собственост	Брой	Брой %	Площ дка	Площ %
Неустановена	164	0,42	195,215	0,07
Държавна публична	265	0,68	44693,290	16,10
Държавна частна	770	1,96	46883,128	16,89
Общинска публична	3907	9,96	17290,344	6,23
Общинска частна	1717	4,38	15876,896	5,72
Частна	27935	71,22	116292,968	41,89
Кооперативна	3	0,01	10,723	0,00
Обществени организации	3217	8,20	22355,318	8,05
Чуждестранна	46	0,12	311,651	0,11
Религиозна	31	0,08	362,600	0,13
Съсобственост	169	0,43	2646,744	0,95

ГОДИШЕН ДОКЛАД ЗА 2022 г.
за наблюдение изпълнението на
План за интегрирано развитие на община Велики Преслав 2021-2027 г.

Изключителна държавна	6	0,02	3742,493	1,35
Стопанисвано от общината	995	2,54	6933,875	2,50

Източник: Общинска служба по земеделие – Велики Преслав

Около 42% от земята в община Велики Преслав е частна собственост, на държавата принадлежат 33%, общински са 12%, на обществени организации са 8%. Останалите 7% са територии, стопанисвани от общината, в съсобственост, на религиозни организации, с чуждестранна или неустановена собственост.

Таблица 22: Баланс на земята в община Велики Преслав по видове територии по предназначение към 2021 г.

Вид територия по предназначение	Брой	Брой %	Площ дка	Площ %
Урбанизирана територия	7073	18,03	12315,416	4,44
Територия за транспорт	122	0,31	2040,754	0,74
Земеделска територия	31259	79,69	168901,185	60,84
Горска територия	309	0,79	85931,070	30,96
Води и водни обекти	445	1,13	4642,145	1,67
Защитена територия	1	0,00	3190,727	1,15
Нарушена територия	16	0,04	573,948	0,21

Източник: Общинска служба по земеделие – Велики Преслав

Земеделските територии в общината съставляват над 60% от общата площ, а горите са 31%. С начин на трайно ползване „нива“ са около 43% от площите, лозята са 5%, овощните градини – 3%, а други видове трайни насаждения – 4%, мери, пасища и ливади – 3%.

Обработваемата земеделска земя в общината за 2021/2022 стопанска година е 109 411 дка, със 7% повече спрямо 2020/2021 г. (102 643 дка). Комасираните селскостопански площи също се увеличават и са 68,8% за 2021/2022 г. при 42,4% за предходната стопанска година.

Поливните площи са 4146,8 ха, разположени в гр. Велики Преслав и селата – Драгоево, Златар, Миланово, Мокреш, Троица и Суха река.

Поливната площ е формирана по данни на „Напоителни системи“ ЕАД, клон Шумен, съобразно схемата на проектно-поливните полета, по землища и по масиви.

Действителното състояние на поливните съоръжения, респективно фактическата поливна площ, е предмет на отделна комплексна проверка от специализирана комисия и вероятно ще има значително по - ниски стойности, тъй като на практика по - голяма част от напоителните съоръжения не функционират. Най-добро е състоянието им в землището на с. Миланово.

Таблица 23: Брой регистрирани земеделски стопани за периода 2018-2022 г.

2018	2019	2020	2021	2022
201	197	166	154	148

Източник: Общинска служба по земеделие – Велики Преслав

Броят на регистрираните земеделски стопани в общината намалява ежегодно или общо с 26% за изследваните пет години. Към 2022 г. са регистрирани 148 земеделски производители – с 6 по-малко спрямо 2021 г.

Съществуващите земеделски кооперации не се променят през отчетния период и към 2022 г. в община Велики Преслав функционират следните четири броя:

- Кооперация „Напредък“ - гр. Велики Преслав;
- ППК „Капка“ - с. Троица;
- ПК „Враненска долина“ - с. Кочово;

ГОДИШЕН ДОКЛАД ЗА 2022 г.
за наблюдение изпълнението на
План за интегрирано развитие на община Велики Преслав 2021-2027 г.

- ЗКПУ „Орало” - с. Осмар.

Основните отглеждани култури в община Велики Преслав към 2022 г. са пшеница, слънчоглед и царевица за зърно. С тях са засети най-много площи земеделска земя. Отглеждат се още ечемик и рапица, малини и лавандула. Общината е с традиции в лозарството, като преобладават винените сортове. На територията на Велики Преслав са разположени най-големите лозови масиви в Шуменска област. Зеленчукопроизводството все още е слабо развито. През последните години се увеличават площите, засети с домати и грах. От овощните култури преобладават череши, сливи, ябълки и праскови.

Таблица 24: Справка за засети площи и добиви по видове земеделски култури 2020-2022 г.

Култури	Засети дка		Ср. добив кг/дка	
	2020/2021 г.	2021/2022 г.	2020/2021 г.	2021/2022 г.
Пшеница	32 770	31 630	437	543
Ечемик	6 890	9 280	553	603
Рапица	1 910	2 000	240	280
Царевица (зърно)	14 185	16 400	345	518
Масл.слънчоглед	30 550	24 780	172	233
Ябълки	123	123	730	1 106
Череши	310	337	420	355
Малини	643	557	249	495
Лавандула	1351	2 194	327	242
Лозя винени	1 699	1 700	494	786
Лозя десертни	142	1 420	501	979
Култура	Получена продукция тон 2020/2021 г.	Средендобив кг/дка 2020/2021 г.	Получена продукция тон 2021/2022 г.	Средендобив кг/дка 2021/2022 г.
Ябълки	90	730	136	1 106
Череши	130	420	110	355
Сливи	115	485	178	647
Кайсии	50	232	9	388
Ягоди	39	500	44	489
Малини	160	249	213	495
Вишни	13	311	17	394
Праскови	25	674	27	732
Орехи	550	425	20	17
Картофи	218	260	24	1 000
Домати	132	383	32	2 100
Пипер	50	1000	340	4 000
Краставици	52	150	-	-
Лозя винени	840	494	1 336	786
Лозя десертни	71	501	139	979

Източник: Общинска служба по земеделие – Велики Преслав

Стопанската 2021/2022 г. е сравнително благоприятна в агрометеорологично отношение и дава добра реколта. Средните добиви от декар на повечето отглеждани земеделски култури в общината се увеличават спрямо предходната година.

ГОДИШЕН ДОКЛАД ЗА 2022 г.
за наблюдение изпълнението на
План за интегрирано развитие на община Велики Преслав 2021-2027 г.

Животновъдството в община Велики Преслав се развива динамично през последните години. За отчетната 2022 г. броят на говедата се увеличава, но на останалите видове животни намалява.

Таблица 25: Справка за броя на животните в община Велики Преслав по видове 2018-2022 г.

Вид животни	2018	2019	2020	2021	2022
Говеда - вс.	1343	1156	1515	1138	1252
Биволи – вс.	-	-	-	-	1
Малачета	-	-	-	-	570
Овце - вс.	2212	2867	3267	2597	2509
Кози - вс.	190	104	103	1	1
Свине - вс.	370	40	354	-	-
Пчелни семейства	2 115	1646	2001	1858	1685
Птици	44264	44264	44264	71264	57000

Източник: Общинска служба по земеделие – Велики Преслав

Основните кравеферми на територията на общината, отговарящи на санитарно-ветеринарните изисквания са, както следва:

Таблица 26: Справка за кравефермите в община Велики Преслав към 2022 година

Животновъдни стопанства	Говеда - вс.	В т.ч.крави
Кооперация “Напредък”	284	125
Феим Сюлейман Дамат	256	133
Любомир Евтимов Кавунски	58	31
Шерфидин Мустафа Хасан	55	37
Ивайло Ружинов Бекташев	34	25
Мюзекер Кабил Абил	13	10
Николай Панайотов Николов	28	17
Величко Митев Великов	139	1
Генчо Кирилов Генчев	22	7
Ивайло Живков Иванов	97	49
“Банчев - 90” ЕООД	175	15
ОБЩО:	1161	450

Източник: Общинска служба по земеделие – Велики Преслав

Съществен проблем за развитието на животновъдството остават строгите хигиенни и ветеринарномедицински изисквания към животновъдните обекти след присъединяването на страната ни към ЕС. Не на последно място сериозна пречка пред реализацията на местна животновъдна продукция се явяват и неизгодните, често прерастващи в нелоялни и монополни, взаимоотношения между продавачи, посредници и купувачи.

Тенденциите в развитието на селското стопанство следват тези в страната, които са свързани с намаляване на производството, ниска рентабилност и ниска конкурентоспособност на сектора. Намаляването на изкупните цени и заливането на пазара с вносни стоки правят сектора все по-малко привлекателен. Възможностите за финансиране, които предлагат европейските фондове са добър начин за подкрепа на сектора и неговото възстановяване, но липсва достатъчно активност от страна на местните производители за кандидатстване с проекти и инвестиране на средства в земеделие и животновъдство.

Горско стопанство

Горският фонд заема около 30,65% от територията на община Велики Преслав. Горите се стопанисват и управляват от ТП Държавно горско стопанство (ДГС) – Преслав към Регионална дирекция по горите – Шумен и Североизточно държавно предприятие. Една от основните дейности на ДГС е и развитие на ловното стопанство, включително съхраняване и увеличаване популацията на дивеча в района. Общата лесистост на общината към 2022 година е 30.9%.

Таблица 27: Разпределение на общата горска площ на община Велики Преслав по видове собственост и по години 2018 – 2022 г.

№ по ред	Видове собственост	Площ на горските територии на община В. Преслав по видове собственост и по години, ха				
		2018 г.	2019 г.	2020 г.	2021 г.	2022 г.
1	Държавни горски територии	8355	8362	8362	8364	8314
2	Общински горски територии	373	424	424	424	419
3	Гори на частни физически лица	189	190	190	190	228
4	Гори на частни юридически лица	25	31	31	31	45
	Общо:	8942	9007	9007	9009	9006

Източник: ТП ДГС - Преслав

Държавните горски територии заемат 92% от горския фонд на община Велики Преслав към 2022 година. Общинските гори намаляват с 5 ха и са 419 ха или 5%. Останалите 3% или 273 ха гори са собственост на частни физически и юридически лица.

Таблица 28: Предвидено и осъществено ползване на дървесина от горския фонд на община Велики Преслав за периода 2019 – 2022 г.

Година	Видове собственост	Предвидено ползване		Осъществено ползване	
		Стояща маса, куб.м	Лежача маса, куб.м	Стояща маса, куб.м	Лежача маса, куб.м
2019	Държавни горски територии	24870	21314	16290	13912
	Общински горски територии	580	464	320	255
	Гори на частни физически лица	80	72	110	97
	Гори на частни юридически лица	360	325	400	357
	Общо:	25890	22175	17120	14621
2020	Държавни горски територии	16480	13967	10950	9278
	Общински горски територии	690	579	810	677
	Гори на частни физически лица	10	9	20	20
	Гори на частни юридически лица				
	Общо:	17180	14555	11780	9975
2021	Държавни горски територии	26290	22636	16730	14585
	Общински горски територии	370	336		
	Гори на частни физически лица	60	54	60	54
	Гори на частни юридически лица				
	Общо:	26720	23026	16790	14639
2022	Държавни горски територии	26610	21996	18530	15534
	Общински горски територии	440	399	450	407
	Гори на частни физически лица	930	812	810	707
	Гори на частни юридически лица				
	Общо:	27980	23207	19790	16648

Източник: ТП ДГС - Преслав

Количеството на ползваната дървесина от горския фонд на Велики Преслав се увеличава ежегодно - от 21741 куб. м. през 2019 г. на 21755 куб. м. през 2020 г. и 31 429 куб.

м. през 2021 г. За отчетната 2022 г. от горите на територията на общината са добити 36438 куб.м. дървесина. Общо за периода са добити 111363 куб. м.

Средногодишно за периода са добивани по 27840 куб. м. дървесина.

В общината към 2022 г. има 4 /четири/ дървообработващи и преработващи предприятия (с 1 по-малко спрямо предходната година) и 4 /четири/ складове – площадки за продажба на дърва за огрев (с 2 по-малко от 2021 г.). Функционират 7 /седем/ пункта за изкупуване и преработка на билки, гъби и горски плодове. Фирма „Пинокио“ село Драгоево произвежда пелети за отопление, като използва дървесен материал, който включва сурова дървесина, дървени трупи и остатъчен материал от дървени трупи. Производствения капацитет на фирмата към момента е около 30 тона месечно.

През периода 2018 – 2022 г. на територията на общ. В. Преслав залесявания са извършвани само в държавните горски територии, по години както следва:

2018 г. – 0 дка

2019 г. – 67 дка

2020 г. – 10 дка

2021 г. – 0 дка

2022 г. – 0 дка

Общо: 77 дка

Естественото възобновяване на насажденията, формирани на свежи, влажни и сравнително богати месторастения протича нормално. Затруднено е естественото възобновяване в буковите и дъбовите насаждения със зачимена тревна покривка.

С оглед развитието на туризма в района е важно да не се допуска масово изсичане на гори, което ще доведе до екологични проблеми, да се увеличи площта на горите с рекреационна цел и да се предвидят нови залесителни мероприятия през следващите години.

Туризм

Туризмът заема все по-голям дял в общинската икономика на Велики Преслав. Въпреки ограниченията, наложени от пандемията от ковид през 2022 г. секторът се развива успешно и дестинацията привлича все повече туристи от страната и чужбина.

На територията на общината съществуват редица природни дадености, защитени природни, исторически и културни обекти.

На територията на Община Велики Преслав са категоризирани и функционират общо 52 „Места за настаняване“ и „Заведения за хранене и развлечения“.

Местата за настаняване към 2022 г. са 18 броя с общ капацитет 303 легла:

- клас А: 1 бр. – „Мотел“;

- клас Б: 17 бр. – 1 бр. „Семеен хотел“, 1 бр. „Почивна станция“ и 15 броя „Къщи за гости“

Къщи за гости има в село Осмар, село Драгоево и село Имренчево.

През 2022 г. е категоризирана една къща за гости в с. Осмар – „Винарска къща Осмар“. В с. Драгоево са регистрирани 4 стаи за гости с капацитет 8 легла. В град Велики Преслав са регистрирани 3 стаи за гости с капацитет 6 легла.

Заведенията за хранене и развлечения на територията на община Велики Преслав са 37 броя. Типовете са разнообразни – ресторанти, бистра, бирария, кафе-аперитиви, пивници, закусални, сладкарници, бар-клуб.

През 2022 г. в с. Осмар е регистриран обект – Кафе-аператив „Исмарос“, а в гр. Велики Преслав – Бистро „Гинес“.

Таблица 29: Дейност на категоризираните места за настаняване в община Велики Преслав
2017-2021 г.

Години	Места за настаняване брой ⁵	Легла – брой	Легла денонощия – брой	Стаи – брой	Реализирани нощувки – брой			Пренощували лица – брой			Приходи от нощувки – левове
					общо	българи	чужденци	общо	българи	чужденци	
2017	6	136	44797	62	2936	2841	95	1935	1863	72	78054
2018	9	213	59215	89	3945	3709	236	2237	2044	193	115884
2019	10	225	58508	95	4842	-	-	3146	-	-	152707
2020	11	234	52288	103	4857	4452	405	2626	2495	131	146433
2021	12	215	68034	98	6996	6730	266	3960	3809	151	237693

Източник: НСИ

Към 2021 г. броят на категоризираните места за настаняване (с над 10 легла) в общината е 12, с 6 повече спрямо базовата 2017 г. и с 1 повече спрямо предходната 2020 г. легловата база на тези места за настаняване е 215 легла, разположени в 98 стаи. Реализираните нощувки в категоризираните обекти с над 10 легла през 2021 г. бележат значителен ръст (6996 броя) или с 44% повече спрямо 2020 г. Приходите от нощувки се увеличават и през 2021 година достигат 237693 лева, с 62% повече от 2020 г.

Реализираните нощувки общо във всички места за настаняване и подслон в община Велики Преслав през 2022 г. са над 8000, като спрямо 2020 г. отчитаме ръст, въпреки пандемията от коронавирус.

АМ „Велики Преслав“ отчита през 2021 г. 24 000, а през 2022 г. броят на посетители е близо 30 000.

През 2022 г. са реновирани двете витрини, в центъра на град Велики Преслав под храм „Архангел Михаил“, където гостите и туристите могат да се информират за най-емблематичните, ежегодни културни събития в общината и за всички забележителности и обекти за посещения.

Изработена е рекламно-информационна брошура, в която са представени всички забележителности, места за настаняване и хранене, на територията на Общината и карта на града. Ежегодният Културен календар на общината е представен под формата на флаер, съдържащ всички културни мероприятия и снимки от самите събития.

През 2022 г. АМ „Велики Преслав“ организира редица изложби и конференции.

За поредна година община Велики Преслав и АМ „Велики Преслав“ участват съвместно в най-голямата туристическа борса у нас „Ваканция&СПА Експо” – гр. София.

Община Велики Преслав, след решение на Общинския съвет е подала пред Министерство на културата заявление за регистриране на обществена колекция от етнографски материали. Регистрацията е завършена в началото на 2023 г.

През 2022 г. продължават дейностите по поддържане и обновяване на парковата среда, като част от общата туристическа инфраструктура. Залесени са нови дървета в градския парк и е направено пролетно и есенно зацветяване на централната алея. Монтирани са къщички и хранилки за птици и е обособена т.нар. „Алея на птиците” в парка. Монтирани са и кътове за отдих с пейки и маси за пикник.

Община Велики Преслав участва през отчетната година в конкурс за реновиране на обществени чешми „30 години DEVIN – „Доверие към всяка капка”. С полученото финансиране и допълнителни собствени средства е реновирана чешмата и облагороден

⁵ В наблюдението са включени категоризираните хотели и места за настаняване с над 10 легла, функционирали през отчетния период. Статистиката не отчита обектите с под 10 легла. Към момента на изготвяне на настоящия доклад НСИ не са публикували обобщена информация за местата за настаняване и подслон през 2022 г.

района на „Моста на въздишките” – емблематична отправна точка за разходки и туристически пешеходни маршрути.

В община Велики Преслав все още не се използва в пълна степен туристическия потенциал, макар че в последните години се наблюдава нарастване в броя на местата за настаняване, легловата база, пренощуващите лица и посетителите на АМ. Пандемията от коронавирус се отразява негативно на бранша, но местния туристически бизнес се справя успешно и успява бързо да преодолее последиците от кризата. В резултат на общите усилия на Община Велики Преслав, АМ, хотелиери, ресторантьори и на добре организираната и богата културна програма през 2022 г. се наблюдава значителен ръст в туристопотока на територията на общината.

ОБОБЩЕНИ ИЗВОДИ:

Отчетната 2022 година се характеризира с рекордна инфлация, поскъпване на горивата и енергоносителите, на храните и стоките от първа необходимост.

Годината преминава в условия на политическа и финансова неустойчивост, предизвикани от продължаващата пандемия от коронавирус, войната в Украйна и последващият ръст на цените, инфлация, енергийна и икономическа криза. Политическата ситуация у нас, поредните парламентарни избори и липсата на редовно правителство забавиха допълнително финансирането на много приоритетни проекти за общините, както и приемането на Националния план за възстановяване и устойчивост.

Всичко това влошава социално-икономическите условия за развитие на община Велики Преслав и проблемите на местно ниво се задълбочават.

През отчетната 2022 г. са наложени мерки за опазване живота и здравето на населението и в същото време се работи активно за пълноценно изпълнение на дейностите, водещи до подобряване на всички сфери на обществения живот в общината. Ръстът на безработицата, предизвикан от пандемията е преодолян и през 2022 г. броят на безработните лица намалява. Демографските показатели на община Велики Преслав продължават да се влошават. Населението намалява от миграция, ниска раждаемост и висока смъртност. Селищната система на общината като цяло е устойчива. Обезлюдяващо се (под 100 жители) е само село Суха река.

По данни на НСИ през 2021 г. в община Велики Преслав живеят 11 816 души, 49% от които мъже и 51% жени. Градското население е 57%, а в селата живеят 43% от жителите на общината.

По данни от последното преброяване на населението към септември 2021 г. в община Велики Преслав живеят 10424 души или с 2958 души по-малко спрямо преброяването през 2011 г. Населението намалява с 22% за десет години. Демографската криза обхваща както града, така и селата. Естественият прираст на населението остава, като през 2021 г. достига минус 271 души. Механичният прираст през 2020 г. за първи път е положителен с +258 човека, но през 2021 г. отново е отрицателен – минус 61. Общо в резултат на естествен и механичен прираст населението в общината през 2021 г. е намаляло с 332 души.

По данни от последното преброяване към 07.09.2021 г. 14% от населението на община Велики Преслав на 7 и повече години има висше образование (1434 лица). Със средно образование са 50%, а с основно – 24%. Общо 1188 лица или 12% от жителите на общината са с начално и по-ниско образование. Напълно неграмотни са 91 лица.

Образователната система в община Велики Преслав е добре организирана и материално обезпечена, но броят на децата и учениците продължава да намалява.

Населението е добре обезпечено със здравни и лечебни заведения, медицинско оборудване и персонал, но средната възраст на кадрите е около и над пенсионната и трябва да се вземат мерки за привличане на млади специалисти.

В общината се предлагат разнообразни и качествени социални дейности и услуги, които отговарят на потребностите на населението.

Равнището на безработица в община Велики Преслав през 2022 г. е 6,6% и достига най-ниската си стойност за последните 5 години. Безработицата е по-ниска от средните нива за област Шумен (8,3%), но по-висока от средната за страната (4,7%).

Икономическото развитие на община Велики Преслав през 2022 г. се характеризира с различна динамика в отделните сектори, но като цяло отчитаме подем. Бизнесът постепенно преодолява кризата и трудностите, предизвикани от неблагоприятните макроикономически условия, включително продължаващата пандемия от коронавирус, войната в Украйна, инфлацията, ръстът в цените на горивата, посъпването на хранителните стоки от първа необходимост и други. Високата инфлация естествено е съпроводена със стагнация в икономиката. Доходите и изостават от ръста на инфлацията, което намалява покупателната способност на населението. Статистиката отчита повишаване и подобряване на финансовите резултати на местните предприятия през 2021 г. спрямо 2020 г. и 2019 г.

Въпреки предизвикателствата през 2022 година и негативното влияние на пандемията, войната, кризите и неблагоприятните социално-икономически и политически условия, Община Велики Преслав се справя успешно и успява да реализира част от планираните в ПИРО проекти и дейности.

II. ПОСТИГНАТ НАПРЕДЪК ПО ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ЦЕЛИТЕ И ПРИОРИТЕТИТЕ НА ПЛАНА ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ ВЪЗ ОСНОВА НА ИНДИКАТОРИТЕ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ

Таблица 30: Оценка на постигнатия напредък по изпълнението на целите и приоритетите на ПИРО на община Велики Преслав към 2022 г. по индикатори за наблюдение

Индикатори за продукт				
Приоритет, мярка	Индикатор	Мерна единица	Целева стойност	Отчетна стойност 2022
Приоритет 1 - Засилване на конкурентните позиции на общината, устойчив, иновативен и интелигентен икономически растеж, базиран на местните ресурси, подобряване на бизнес средата и стимулиране на предприемачеството				
Мярка 1.1 Стимулиране на предприемачеството, инвестициите и иновациите	Нефинансови предприятия	брой	450	400
	Новосъздадени МСП за преработка на местни суровини (месо, мляко, плодове, зеленчуци, дървесина и др.)	брой	3	0
	Участие на общината в инвестиционни инициативи (бизнес форуми, панаири и др.)	брой	7	5
	Привлечени инвестиции в предприятия в общината	хил. лева	10000	2802
Мярка 1.2 Развитие на туризма като водеща индустрия, базирана на специфичните местни ресурси, уникалните природни и културни	Места за настаняване и средства за подслон	брой	20	18
	Леглова база в места за настаняване и средства за подслон	брой	350	303
	Създадени нови туристически атракции	брой	3	1

ГОДИШЕН ДОКЛАД ЗА 2022 г.
за наблюдение изпълнението на
План за интегрирано развитие на община Велики Преслав 2021-2027 г.

забележителности	Разработени нови туристически маршрути	брой	3	1
Мярка 1.3 Развитие на модерно, устойчиво и диверсифицирано селско стопанство	Обработваема земеделска земя	дка	175000	109411
	Създадени нови трайни насаждения	дка	2000	1050
	Подпомогнати нови и модернизирани земеделски стопанства	брой	20	17
Мярка 1.3 Устойчиво управление на горските ресурси	Новозалесени горски територии	дка	300	0
Приоритет 2 - Насърчаване на зелени и сини инвестиции, кръгова икономика, чиста околна среда, приспособяване към изменението на климата, превенция и управление на риска				
Мярка 2.1 Насърчаване на мерките за енергийна ефективност и намаляване на емисиите парникови газове	Обществени сгради с мерки за енергийна ефективност	брой	7	6
	Жилищни сгради с мерки за енергийна ефективност	брой	10	-
Мярка 2.2 Насърчаване на прехода към кръгова икономика	Подкрепени предприятия, въвели НИРД, иновации и щадящи околната среда технологии в производствения си процес	брой	1	1
Мярка 2.3 Опазване на околната среда и борба с климатичните промени	Реализирани проекти за опазване и подобряване на околната среда	брой	5	3
	Проведени акции за почистване и залесяване	брой	7	4
Мярка 2.4 Устойчиво управление на отпадъците	Системи за разделно събиране, рециклиране, оползотворяване и повторна употреба на различни потоци отпадъци (опаковки, строителни, зелени и биоразградими и др.)	брой	3	3
Приоритет 3 - Добро образование, професионално развитие и нови знания за успешна реализация, заетост, висок жизнен стандарт и демографски подем				
Мярка 3.1 Демографски подем, насърчаване на раждаемостта, привличане на млади хора за работа и живот в общината	Население на общината	брой	12100	11816
	Деца в детските градини	брой	270	229
	Ученици в училищата	брой	980	911
Мярка 3.2 Подобряване на образованието и модернизация на образователната инфраструктура	Подобренени сгради на образователната инфраструктура	брой	3	4
	Училища с внедрени/работещи съвременни системи/среды за образование – дуално обучение, дигитализация на учебни програми, STEM и др.	брой	1	2

**ГОДИШЕН ДОКЛАД ЗА 2022 г.
за наблюдение изпълнението на
План за интегрирано развитие на община Велики Преслав 2021-2027 г.**

Мярка 3.3 Подобряване на условията за спорт и развитие на младежки дейности	Ремонтирани спортни обекти и съоръжения	брой	3	5
	Организирани спортни състезания, турнири и шампионати с регионално, национално и/или международно значение	брой	14	8
Мярка 3.4 Създаване на разнообразни и гъвкави възможности за професионална реализация, подобряване на заетостта и квалификацията на работната сила	Лица, преминали обучение за нови професии и квалификация	брой	200	40
	Разкрити работни места за нуждите на хора с увреждания, роми и продължително безработни	брой	50	140
Приоритет 4 - Електронно управление, администрация близо до гражданите и предоставяне на качествени и достъпни обществени услуги – административни, здравни, социални и културни				
Мярка 4.1 Подобряване на достъпа до електронни административни услуги	Създадени "онлайн" административни услуги	брой	3	160
Мярка 4.2 Развитие на административния капацитет и управление на общинската собственост в услуга на гражданите и бизнеса	Общински служители преминали курсове и обучения	брой	30	15
Мярка 4.3 Подобряване на достъпа до здравното обслужване на населението и развитие на инфраструктурата на здравеопазването	Подобрен сгради на здравната инфраструктура	брой	2	4
Мярка 4.4 Развитие на социалните услуги и подобряване на социалната инфраструктура	Подобрен сгради на социалната инфраструктура	брой	2	2
	Предоставяни социални услуги	брой	10	10
	Лица, подпомагани със социални помощи	брой	250	-
Мярка 4.5 Развитие на културата и обновяване на културната инфраструктура	Подобрен сгради на културната инфраструктура	брой	3	0
	Организирани културни събития (фестивали, традиционни празници, чествания и др.)	брой	20	30

ГОДИШЕН ДОКЛАД ЗА 2022 г.
за наблюдение изпълнението на
План за интегрирано развитие на община Велики Преслав 2021-2027 г.

Приоритет 5 - Достъпност и свързаност, чрез подобряване на инфраструктурата, мобилността, телекомуникациите, цифровизация и интегрирано развитие на всички видове територии					
Мярка 5.1 Подобряване на транспортната достъпност и свързаност	Рехабилитирани пътища	км	40	5	
	Подобрена улична мрежа	км	100	25	
Мярка 5.2 Обновяване и изграждане на водопроводни и канализационни мрежи	Обновени водопроводни мрежи	км	100	30	
	Изградена нова канализационна мрежа	км	10	0	
	Модернизирани/Изградени МФОС/ ПСОВ	брой	1	0	
Мярка 5.3 Развитие на енергийната инфраструктура и ВЕИ	Реализирани проекти за производство на енергия от ВЕИ	брой	5	0	
Мярка 5.4 Цифрова свързаност и телекомуникации	Население, ползващо широколентов достъп до Интернет	%	90	100	
Мярка 5.5 Интегрирано териториално развитие и подобряване на жизнената среда	Реализирани проекти за благоустрояване на населените места	брой	5	4	
	Реализирани проекти в междуобщинско сътрудничество	брой	3	0	
	Реализирани международни проекти	брой	1	1	
Индикатори за резултат					
Стратегическа цел	Индикатор	Мерна единица	Базова стойност	Целева стойност	Отчетна стойност 2022
Стратегическа цел 1	Обновени бизнес/индустриални зони	брой	0	1	0
Стратегическа цел 1	Равнище на безработица	%	9	7	6,6
Стратегическа цел 1	Дял на средната годишна работна заплата от тази в областта	%	83	90	79
Стратегическа цел 1	Нефинансови предприятия на 1000 д. от населението	брой	34	40	34
Стратегическа цел 1	Нетни приходи от продажби на предприятията	хил.лв.	120173	130000	139082
Стратегическа цел 1	Произведена продукция в нефинансовите предприятия	хил.лв.	105311	120000	152201
Стратегическа цел 1	Печалба в нефинансовия сектор	хил.лв.	13709	15000	11523
Стратегическа цел 1	Заети лица	брой	1869	2000	1716
Стратегическа цел 1	Нови електронни услуги в общинската администрация в помощ на предприемачеството	брой	0	3	10
Стратегическа цел 1	Земеделски производители	брой	197	210	148
Стратегическа цел 1	Реализирани нощувки в местата за подслон и настаняване	брой	3146	5000	8000
Стратегическа цел 1	Туристи, обслужени от Туристически информационен център на НИАР	брой	15467	20000	30000

ГОДИШЕН ДОКЛАД ЗА 2022 г.
за наблюдение изпълнението на
План за интегрирано развитие на община Велики Преслав 2021-2027 г.

Стратегическа цел 2	Естествен прираст на населението	брой	-157	-130	-271
Стратегическа цел 2	Механичен прираст на населението	брой	+258	+50	-61
Стратегическа цел 2	Ученици, включени в дуално обучение	брой	0	10	20
Стратегическа цел 2	Население на 1 лекар	брой	602	500	656
Стратегическа цел 2	Население на 1 лекар по дентална медицина	брой	2008	1800	1969
Стратегическа цел 2	Реставрирани, консервирани и експонирани за туристи обекти на културно-историческото наследство	брой	0	2	1
Стратегическа цел 3	Реновирани и благоустроени публични пространства (паркове и градинки)	брой	0	5	4
Стратегическа цел 3	Новоизградени/реновирани детски площадки и спортни съоръжения	брой	0	5	5
Стратегическа цел 3	Жители с подобро водоснабдяване	брой	0	12000	10800
Стратегическа цел 3	Жители с подобро третиране на отпадъчните води	брой	0	8000	0
Стратегическа цел 3	Количество образувани битови отпадъци	тона	3466	3000	3645

Данните в Таблица 30 представят оценката за постигнатия напредък в изпълнението на ПИРО на община Велики Преслав като всеки от изброените индикатори допринася за постигане на определена стратегическа цел и приоритет на плана. Индикаторите се отчитат като са съпоставени данните от ПИРО към края на 2021 г. с тези към края на 2022 г. Някои показатели, за които няма изменение, не могат да бъдат отчетени на годишна база или няма данни са със същите стойности като тези в плана.

Резултатите от оценката показват, че населението на общината намалява в резултат на отрицателен естествен прираст и механичен прираст, ниска раждаемост, висока смъртност и продължаваща миграция. Негативните демографски тенденции водят до застаряване на населението и влошаване на възрастовата структура. Броят на учениците в местните училища и на децата в детските градини намалява, но образователната система се развива, модернизира и напълно отговаря на съвременните изисквания за дигитализация и работа в електронна среда. В същото време в общината се предоставят разнообразни и качествени социални услуги, които отговарят на потребностите на населението. Здравеопазването е достъпно и се правят инвестиции за обновяване на инфраструктурата. Културният и спортният календар са наситени със събития. Данните за тези индикатори показват умерен напредък на годишна база в постигането на *Стратегическа цел 3 на ПИРО: Развитие на човешкия потенциал, повишаване на доходите, насърчаване на образованието, социалното включване и духовно развитие.*

През 2022 г. безработицата в общината намалява, а средната годишна работна заплата се увеличава, но в процентно отношение е по-ниска от средните възнаграждения в област Шумен и страната. Кризата с пандемията от коронавирус и последвалата инфлация се отразяват негативно на местния бизнес. Въпреки това е регистриран известен подем в икономиката и финансовите резултати на местните фирми се подобряват спрямо предходните години. За съжаление към момента на изготвяне на настоящия годишен доклад, няма официална статистика за състоянието на икономиката през 2022 г. и все още не е отчетен в

пълнен обем ефектът от пандемията, войната в Украйна и енергийната криза върху местния бизнес и туризма. Обобщено през 2022 г. отчитаме задоволителен напредък в постигане на *Стратегическа цел 1 на ПИРО: Ускорено икономическо развитие, чрез ефективно използване на ресурсите и местния потенциал в туризма, индустрията и селското стопанство, привличане на инвестиции, иновации и нови технологии за повишаване на конкурентоспособността.*

Анализът на индикаторите, съотнесими към *Стратегическа цел 2: Интегрирано териториално развитие и намаляване на неравенствата, чрез комплексно подобряване на транспортната и цифрова свързаност и достъпност, обновяване на инфраструктурата, енергийна ефективност и опазване на околната среда,* показва най-добър напредък през отчетната година. За това допринасят дейностите по подобряване на пътната и уличната мрежа, подмяна на водопроводи, ремонт на обществени сгради, облагородяване на обществени площи, паркове, детски, спортни площадки и други обекти на техническата инфраструктура.

ИЗВОДИ:

Годишният мониторинг на ПИРО на община Велики Преслав за 2022 г. на база индикатори показва: продължаващо обновяване на инфраструктурите, икономически подем, устойчиво развитие на туризма и селското стопанство, намаляване на безработицата, ръст на средната работна заплата, и други положителни въздействия. Кризата с коронавируса продължава да поставя на сериозни изпитания здравната и социалната система в общината. Образователната система е добре организирана и модернизирена, но броя на децата и учениците намалява. Демографските проблеми се задълбочават, населението продължава да намалява и застарява.

Отчитайки резултатите за втората година на действие на ПИРО на база индикатори можем да дадем добра обща оценка на изпълнението, въпреки пандемията, войната в Украйна, инфлацията, извънредните разходи и трудностите, в условията на извънредна обстановка и задълбочаващи се политическа, икономическа и финансова кризи.

Индикаторите са съотнесими пряко към Стратегическите цели в плана и показват, че най-добър напредък е постигнат по показателите, измерващи изпълнението на *Стратегическа цел 2: Интегрирано териториално развитие и намаляване на неравенствата, чрез комплексно подобряване на транспортната и цифрова свързаност и достъпност, обновяване на инфраструктурата, енергийна ефективност и опазване на околната среда.* На второ място се нарежда *Стратегическа цел 1: Ускорено икономическо развитие, чрез ефективно използване на ресурсите и местния потенциал в туризма, индустрията и селското стопанство, привличане на инвестиции, иновации и нови технологии за повишаване на конкурентоспособността.* На трето място са резултатите за индикаторите, оценяващи напредъка по *Стратегическа цел 3: Развитие на човешкия потенциал, повишаване на доходите, насърчаване на образованието, социалното включване и духовно развитие.*

III. ИЗПЪЛНЕНИ ПРОЕКТИ, ДОПРИНАСЯЩИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ И ПРИОРИТЕТИТЕ НА ПЛАНА ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНАТА ПРЕЗ 2022 ГОДИНА

Таблица 31: Справка за изпълнени проекти и дейностите в община Велики Преслав през 2022 г.

№ по ред	Приоритет, Специфична цел, Мярка, Проект/Дейност	Обща стойност лева	Период на изпълнение	Източник на средства – програма, фонд, бюджет (собствен финансов принос в %)	Резултати
	ПРИОРИТЕТ 1: Засилване на конкурентните позиции на общината, устойчив, иновативен и интелигентен икономически растеж, базиран на местните ресурси, подобряване на бизнес средата и стимулиране на предприемачеството	1097526			
	Мярка 1.1.1. Стимулиране на предприемачеството, инвестициите и иновациите	273460			
1	Възстановяване на МСП чрез подобряване на енергийната ефективност	273460	2022-2023	ОП Иновации и Конкурентоспособност	Проект на фирма „Дибо“ АД гр. Велики Преслав
МЯРКА 1.2. ДЕЙНОСТИ И ПРОЕКТИ КЪМ ПРОГРАМАТА ЗА РАЗВИТИЕ НА ТУРИЗМА НА ОБЩИНА ВЕЛИКИ ПРЕСЛАВ 2021-2027 Г.					
Мярка 1.2. Развитие на туризма като водеща индустрия, базирана на специфичните местни ресурси, уникалните природни и културни забележителности					
	Подмярка 1.2.1. Оползотворяване и развитие на местните туристически ресурси, чрез подобряване на базовата инфраструктура и активно предлагане на интегрирани конкурентоспособни туристически продукти и услуги	95352			
2	Проект „Йордан Господинов и проучванията в средновековната столица Преслав“ по повод 150 години от рождението на Й. Господинов	9802	2022	Министерство на културата	Развитие и популяризиране на местните туристически ресурси
3	Подпомагане дейността на музея в следствие непредвидените и увеличени разходи за консумативи	13250	2022	Министерство на културата	Осигуряване пълноценното функциониране на основна институция в сферата на туризма в общината
4	Проект „Новото сияние на Симеоновия златен век“ за изработване на холограми на цар Симеон и Константин Преславски	65000	2022-2023	Министерство на културата, Археологически музей	Представяне по модерен начин на значими исторически личности - цар Симеон и Константин Преславски, чрез изграждане на 3D холограмни образи

ГОДИШЕН ДОКЛАД ЗА 2022 г.
за наблюдение изпълнението на
План за интегрирано развитие на община Велики Преслав 2021-2027 г.

5	Подпомагане дейността на музея в следствие непредвидените и увеличени разходи за консултативи	7300	2022-2023	Министерство на културата	Осигуряване пълноценното функциониране на основна институция в сферата на туризма в общината
	Подмярка 1.2.2. Стимулиране на предприемачеството в туризма, съпътстващи дейности и услуги и генериране на работни места				
	Подмярка 1.2.3. Развитие и разнообразяване на туристическото предлагане, интегрирано управление, маркетинг и реклама на дестинацията				
	Мярка 1.3. Развитие на модерно, устойчиво и диверсифицирано селско стопанство	728714			
6	Проект „Подобряване и разширяване на дейността на земеделското стопанство на „КАМП-В 2016“ ЕООД”	48895	2019-2024	Програма за развитие на селските райони 2014-2020, Мярка 6.1.	Насърчаване развитието на малко земеделско стопанство. Разширяване на площите за отглеждане на череши и оранжерийни домати
7	Проект „Създаване и отглеждане на овощни насаждения от сливи – 23 дка в с. Драгоево”	48895	2019-2024	Програма за развитие на селските райони 2014-2020, Мярка 6.1.	Насърчаване развитието на малко земеделско стопанство на Земеделски производител Михаил Милев
8	Проект „Стартова помощ за развитие на стопанството на млад земеделски стопанин Светослав Пламенов Стойчев”	48895	2019-2024	Програма за развитие на селските райони 2014-2020, Мярка 6.1.	Насърчаване развитието на малко земеделско стопанство с добавяне на 70 пчелни семейства
9	Проект „Стартиране на отглеждането на костилкови трайни насаждения – череши и кайсии от ЗП – Камелия в с. Имренчево и с. Кочово”	48895	2019-2024	Програма за развитие на селските райони 2014-2020, Мярка 6.1.	Насърчаване развитието на малко земеделско стопанство
10	Стартова помощ за развитието на малко стопанство на Алиш Кавунски	29337	2021-2025	Програма за развитие на селските райони 2014-2020, Мярка 6.3.	Увеличаване капацитета на стопанство за домати, пипер, картофи и малини в с. Миланово
11	Стартова помощ за развитието на малкото стопанство на Елена Николаева Иванова	29337	2021-2025	Програма за развитие на селските райони 2014-2020, Мярка 6.3.	Увеличаване капацитета на стопанство за сини сливи в с. Мостич
12	Стартова помощ за развитието на малкото стопанство на Емилия Кирилова Ангелова	29337	2021-2026	Програма за развитие на селските райони 2014-2020, Мярка 6.3.	Увеличаване капацитета на стопанство за домати и сини сливи в гр. Велики Преслав

ГОДИШЕН ДОКЛАД ЗА 2022 г.
за наблюдение изпълнението на
План за интегрирано развитие на община Велики Преслав 2021-2027 г.

13	Стартова помощ за развитието на малкото стопанство на Назиле Юмерова Ахмедова	29337	2021-2025	Програма за развитие на селските райони 2014-2020, Мярка 6.3.	Увеличаване капацитета на стопанство за малини и фасул в гр. Велики Преслав
14	Развитие на земеделското стопанство с трайни насаждения и пчелни семейства	48895	2021-2025	Програма за развитие на селските райони 2014-2020, Мярка 6.1.	Модернизиране на стопанство за трайни насаждения и пчелни семейства в град Велики Преслав
15	Стартова помощ за развитието на малкото стопанство на Юзджан Хамдиев Хамдиев	29337	2021-2026	Програма за развитие на селските райони 2014-2020, Мярка 6.3.	Увеличаване капацитета на стопанство за череши в с. Осмар
16	Проект за закупуване на трактор 50 к.с. от ЗП Георги Славчев Недялков	34800	2022-2023	Програма за развитие на селските райони 2014-2020, Мярка 4.1.	Модернизиране на земеделско стопанство в с. Златар
17	Проект за закупуване на трактор 50 к.с. колесен с кабина и косачка лозаро-овощарска от ЗП Юзджан Хамдиев Хамдиев	48500	2022-2023	Програма за развитие на селските райони 2014-2020, Мярка 4.1.	Модернизиране на земеделско стопанство за отглеждане на череши в с. Осмар
18	Стартова помощ за развитието на малкото стопанство на Петър Славев Бозовайски	29337	2022-2024	Програма за развитие на селските райони 2014-2020, Мярка 6.3.	Модернизиране на животновъдно стопанство със 109 пчелни семейства по методите на биологично производство в с. Драгоево
19	Стартова помощ за развитието на малкото стопанство на Радослав Николов	29337	2022-2024	Програма за развитие на селските райони 2014-2020, Мярка 6.3.	Модернизиране на земеделско стопанство за отглеждане на ягоди в с. Хан Крум
20	Стартова помощ за развитието на малкото стопанство на Севгин Ереджеб Алиосман	29337	2022-2024	Програма за развитие на селските райони 2014-2020, Мярка 6.3.	Модернизиране на земеделско стопанство за отглеждане на ягоди в гр. Велики Преслав
21	Стартова помощ за развитието на малкото стопанство на Димитър Гинев Димитров	29337	2022-2027	Програма за развитие на селските райони 2014-2020, Мярка 6.3.	Модернизиране на животновъдно стопанство със 109 пчелни семейства по методите на биологично производство
22	Стартова помощ за развитието на малкото стопанство на Зюлбие Севин Ереджеб	29337	2022-2027	Програма за развитие на селските райони 2014-2020, Мярка 6.3.	Модернизиране на земеделско стопанство за отглеждане на 14,5 дка лавандула и 6 дка ягоди в с. Миланово.
23	Стартова помощ за развитието на малкото стопанство на Красимира Венчова Крумова-Станойкова	29337	2022-2027	Програма за развитие на селските райони 2014-2020, Мярка 6.3.	Модернизиране на земеделско стопанство за отглеждане на 13,371 дка череши и 1,06 дка сливи в гр. Велики Преслав

ГОДИШЕН ДОКЛАД ЗА 2022 г.
за наблюдение изпълнението на
План за интегрирано развитие на община Велики Преслав 2021-2027 г.

24	Стартова помощ за развитието на малкото стопанство на Маргарита Янкова Йорданова	29337	2022-2027	Програма за развитие на селските райони 2014-2020, Мярка 6.3.	Модернизирани на земеделско стопанство за отглеждане на домати, дини, пипер, лук и зеле в с. Кочово
25	Стартова помощ на млад земеделски стопанин Жаклина Радославова Жекова	48895	2022-2027	Програма за развитие на селските райони 2014-2020, Мярка 6.1.	Модернизирани на стопанство за овощни градини от череша, праскови, сливи и кайсии в гр. Велики Преслав
	Мярка 1.4. Устойчиво управление на горските ресурси				
	ПРИОРИТЕТ 2: Насърчаване на зелени и сини инвестиции, кръгова икономика, чиста околна среда, приспособяване към изменението на климата, превенция и управление на риска				
	Мярка 2.1. Насърчаване на мерките за енергийна ефективност и намаляване на емисиите парникови газове				
	Мярка 2.2. Насърчаване на прехода към кръгова икономика				
	Мярка 2.3. Опазване на околната среда и борба с климатичните промени				
	Мярка 2.4. Устойчиво управление на отпадъците				
	ПРИОРИТЕТ 3: Добро образование, професионално развитие и нови знания за успешна реализация, заетост, висок жизнен стандарт и демографски подем	639882			
	Мярка 3.1. Демографски подем, насърчаване на раждаемостта, привличане на млади хора за работа и живот в общината				
	Мярка 3.2. Подобряване на образованието и модернизация на образователната инфраструктура	426123			

ГОДИШЕН ДОКЛАД ЗА 2022 г.
за наблюдение изпълнението на
План за интегрирано развитие на община Велики Преслав 2021-2027 г.

26	Реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на Детска градина „Снежанка“ гр. Велики Преслав	274106	2021-2023	Програма за развитие на селските райони 2014-2020	Цялостен ремонт и обновяване на обект на образователната инфраструктура в община Велики Преслав
27	Проект за изграждане на кът за отпих и спортна площадка в ОУ „Св.Св.Кирил и Методий“ с. Драгоево	15000	2022	ПУДООС	Подобряване на материално-техническата база на образователна инфраструктура
28	Проект по Конкурс „Обичам природата и аз участвам“ на ПГ по селско стопанство, гр. Велики Преслав	15000	2022	ПУДООС	Подобряване на материално-техническата база на образователна инфраструктура
29	Проект “Учене чрез работа – предизвикателство в професионалното обучение” на ПТГ „Симеон Велики“ гр. Велики Преслав	-	2022	Програма „Еразъм+“	Провеждане на обучение за споделяне на опит и международни практики за 5 педагози и 16 ученици в гр. Будапеща, Унгария
30	Проект “Моето училище – красиво вдъхновение” на ПТГ „Симеон Велики“ гр. Велики Преслав	-	2022	Английска благотворителна организация Light Source	Изработка на интериорен проект на училището, графичен дизайн за всяка стая, коридори и фойета с позитивни послания и учебна информация
31	Проект “Подкрепа за дуалната форма на обучение” на ПТГ „Симеон Велики“ гр. Велики Преслав	-	2022	ОП „Наука и образование за интелигентен растеж“ 2014-2020	Закупуване на ученически работни облекла, обучение на 10 учители, провеждане на „пробно стажуване“ във фирми в област Шумен
32	Проект “Ученически практики 2” с участието на ПТГ „Симеон Велики“ гр. Велики Преслав и ПГ по Селско стопанство	-	2022	ОП „Наука и образование за интелигентен растеж“ 2014-2020	Провеждане на практическо обучение в работна среда на 37 ученици за 240 часа във фирми в област Шумен
33	Проект „Рехабилитация и естетизиране на детски площадки в Детска градина с. Миланово – община Велики Преслав“, кв. 26, п-л I	122017	2022	Проект „Красива България“, МТСП, Общински бюджет	Подобряване техническото състояние на прилежащи площи в образователна инфраструктура
	Мярка 3.3. Подобряване на условията за спорт и развитие на младежки дейности	213759			
34	Благоустройство и естетизиране на територията на община Велики Преслав: квартал 55 - две детски площадки и квартал 87 - детска площадка, фитнес на открито, маси за тенис, шах и табла и трасе за екстремно колоездене.	193717	2022-2023	ПРСР 2014-2020, Подмярка 19.1, Общински бюджет	Проект на Сдружение с нестопанска цел "Местна инициативна група Велики Преслав" за създаване на зони с нови младежки и спортни съоръжения
35	„Изграждане на кът за фитнес и игра на ул. „Н. Вапцаров“ с. Хан Крум	5023	2021-2022	ПУДООС	Подобряване на условията за спорт и развитие на младежки дейности
36	„Изграждане на стрийт площадка за игра в с. Мостич“	5000	2021-2022	ПУДООС	Подобряване на условията за спорт и развитие на младежки дейности

ГОДИШЕН ДОКЛАД ЗА 2022 г.
за наблюдение изпълнението на
План за интегрирано развитие на община Велики Преслав 2021-2027 г.

37	„Изграждане на детска площадка в централната част на с. Златар“	5002	2021-2022	ПУДООС	Подобряване на условията за спорт и развитие на младежки дейности
38	„Изграждане на кът за отдих в централната част на с. Драгоево“	5017	2021-2022	ПУДООС	Благоустрояване на обществени площи в централната част на село Драгоево
39	Провеждане на Риболовен турнир „Велики Преслав за чисти брегове“	-	2022	Общински бюджет	Повишаване на екологичната култура на младежите и оползотворяване на свободното време
40	Провеждане на Риболовен турнир „Децата на Велики Преслав“	-	2022	Общински бюджет	Повишаване на екологичната култура на младежите и оползотворяване на свободното време
41	Провеждане на две издания на Фен купа по футбол “Велики Преслав”	-	2022	Общински бюджет	Насърчаване на нови спортни инициативи в община Велики Преслав
42	Провеждане на две издания на “Летен волейболен турнир”- мъжко и женско направление	-	2022	Общински бюджет	Насърчаване на нови спортни инициативи в община Велики Преслав
43	Провеждане на турнир по хвърляния с участието на СКЛА “Атлетик”	-	2022	Общински бюджет	Насърчаване на нови спортни инициативи в община Велики Преслав
	Мярка 3.4. Създаване на разнообразни и гъвкави възможности за професионална реализация, подобряване на заетостта и квалификацията на работната сила				
	ПРИОРИТЕТ 4: Електронно управление, администрация близо до гражданите и предоставяне на качествени и достъпни обществени услуги – административни, здравни, социални и културни	759178			
	Мярка 4.1. Подобряване на достъпа до електронни административни услуги				
	Мярка 4.2. Развитие на административния капацитет и управление на общинската собственост в услуга на гражданите и бизнеса				
	Мярка 4.3. Подобряване на достъпа до здравното обслужване на населението и развитие на	154000			

ГОДИШЕН ДОКЛАД ЗА 2022 г.
за наблюдение изпълнението на
План за интегрирано развитие на община Велики Преслав 2021-2027 г.

	инфраструктурата на здравеопазването				
44	Текущ ремонт Здравна служба Троица	84500	2022	Държавен бюджет	Подобряване техническото състояние на обекти на здравеопазването в селата
45	Текущ ремонт Здравна служба Драгоево	61500	2022	Държавен бюджет	Подобряване техническото състояние на обекти на здравеопазването в селата
46	Текущ ремонт Здравна служба Златар	4000	2022	Държавен бюджет	Подобряване техническото състояние на обекти на здравеопазването в селата
47	Текущ ремонт Здравна служба Кочово	4000	2022	Държавен бюджет	Подобряване техническото състояние на обекти на здравеопазването в селата
	Мярка 4.4. Развитие на социалните услуги и подобряване на социалната инфраструктура	603752			
48	Патронажна грижа + в община Велики Преслав	93319	2022-2023	Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” 2021-2027	Предоставяне на почасови мобилни интегрирани здравно-социални услуги за нуждаещи се лица с увреждания и възрастни хора, в т.ч. предоставяне на психологическа подкрепа, консултиране; доставка на храна, хранителни продукти и продукти от първа необходимост
49	Грижа в дома в община Велики Преслав	464881	2022-2024	Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” 2021-2027	Интегрирани здравно-социални услуги в домашна среда за минимум 87 лица - възрастни в невъзможност за самообслужване и хора с увреждания.
50	Придобиване и монтаж на сглобяема къща, предвидена за сграда на клуб на пенсионера на ул. „Илия Блъсков“ гр. Велики Преслав	45552	2021-2022	Държавен бюджет, Общински бюджет	Подобряване на материалната база за предоставяне на социални услуги за възрастни хора в общината
	Мярка 4.5. Развитие на културата и обновяване на културната инфраструктура	1426			
51	Майски културни празници „Преславска пролет“ 2022 г.	-	2022	Общински бюджет	Провеждане на традиционни културни събития в общината
52	Фолклорен събор „Петровска китка“- фолклорната магия на Североизтока	-	2022	Общински бюджет	Провеждане на традиционни културни събития в общината
53	Проект за попълване на библиотечния фонд с нова литература по програма „Българските библиотеки - съвременни центрове за четене и информираност”	1426	2022	Министерство на културата	Подобряване материалната база на обекти на културната инфраструктура
	ПРИОРИТЕТ 5: Достъпност и свързаност, чрез подобряване на	3172825			

ГОДИШЕН ДОКЛАД ЗА 2022 г.
за наблюдение изпълнението на
План за интегрирано развитие на община Велики Преслав 2021-2027 г.

	инфраструктурата, мобилността, телекомуникациите, цифровизация и интегрирано развитие на всички видове територии				
	Мярка 5.1. Подобряване на транспортната достъпност и свързаност	130000			
54	Реконструкция и рехабилитация на общински път: SHU 1006 гр. В. Преслав-Промислена зона-кв. Кирково, гр. Велики Преслав	130000	2018-2022	Общински бюджет	Подобряване състоянието на общинската пътна мрежа в община Велики Преслав
	Мярка 5.2. Обновяване и изграждане на водопроводни и канализационни мрежи	2328237			
55	Основен ремонт на ул. „Ален Мак“, с. Мокреш от ОК-1 до ОК-39 „а“ (част „Водопровод“) - (СМР, АН и СН), с. Мокреш	92520	2022	Държавен бюджет	Подобряване състоянието на водоснабдителната мрежа в малките населени места на община Велики Преслав
56	Основен ремонт на ул. "Камчия" с. Хан Крум от ОК 22/27 до ОК 37 - (водопровод и водопроводни отклонения)	272458	2022-2024	Държавен бюджет	Подобряване състоянието на водоснабдителната мрежа в малките населени места на община Велики Преслав
57	Основен ремонт на ул. „Васил Коларов“, с. Суха река от ОК-16 до ОК-36 (част „Водопровод“) - с. Суха река	936	2022	Държавен бюджет	Подобряване състоянието на водоснабдителната мрежа в малките населени места на община Велики Преслав
58	Основен ремонт на ул. "Козлодуй" с. Мостич от ОН 39 до ОК 53 - (водопровод и водопроводни отклонения)	114540	2022-2024	Държавен бюджет	Подобряване състоянието на водоснабдителната мрежа в малките населени места на община Велики Преслав
59	Основен ремонт на ул. "Плиска" с. Имренчево от ОК 7 до ОК 81 - (водопровод и водопроводни отклонения)	240244	2022-2024	Държавен бюджет	Подобряване състоянието на водоснабдителната мрежа в малките населени места на община Велики Преслав
60	„Реконструкция и рехабилитация на водопроводна мрежа в населените места на община Велики Преслав – с. Златар, с. Миланово, с. Драгоево, с. Кочово и с. Троица”	1096844	2019-2022	ПРСР 2014-2020, ДБФП № 27/07/2/0/00531 от 16.10.2018 г.	Подобряване състоянието на водоснабдителната мрежа в малките населени места на община Велики Преслав
61	„Реконструкция и рехабилитация на водопровод и водопроводни отклонения на улици на територията на община Велики Преслав, населено място с. Троица, ул. „Захари Стоянов“ от ОК 108 до ОК 74“Г“ и ул. „Цар Калоян-западен участък“	323066	2022-2023	ПУДООС	Подобряване състоянието на водоснабдителната мрежа в малките населени места на община Велики Преслав

ГОДИШЕН ДОКЛАД ЗА 2022 г.
за наблюдение изпълнението на
План за интегрирано развитие на община Велики Преслав 2021-2027 г.

62	„Реконструкция и рехабилитация на водопровод и водопроводни отклонения на улици на територията на община Велики Преслав, населено място с. Златар, ул. „Рила“ от ОК 79 до ОК 16/11	117629	2022-2023	ПУДООС	Подобряване състоянието на водоснабдителната мрежа в малките населени места на община Велики Преслав
63	Изготвяне на инвестиционен проект "Довеждащ водопровод от РШ – В. Преслав до МФОС и допълнително водоснабдяване на група села от водоснабдителна система язовир „Тича“ в община Велики Преслав, обл. Шумен (с. Драгоево, с. Златар, с. Суха река, с. Миланово и с. Мокреш)"	70000	2022	Държавен бюджет, Общински бюджет	Подобряване на проектната готовност и подготовка за изпълнение на приоритетен инфраструктурен проект за подобряване водоснабдяването на 5 населени места в общината
Мярка 5.3. Развитие на енергийната инфраструктура и ВЕИ		276000			
64	"Реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на общински административни сгради, с цел подобряване на тяхната енергийна ефективност, на територията на Община Велики Преслав."	276000	2020-2023	ПРСР 2014-2020	Подобряване енергийната ефективност на общински сгради и намаляване на разходите в общинския бюджет
Мярка 5.4. Цифрова свързаност и телекомуникации					
Мярка 5.5. Интегрирано териториално развитие и подобряване на жизнената среда		438588			
65	Реконструкция на пазарен площад-изграждане на покрит пазар с търговски обекти и паркинг, гр. В. Преслав	421889	2020-2022	Държавен бюджет	Благоустройство на обществени и търговски площи в град Велики Преслав
66	Текущ ремонт на гробищни паркове в общината	6900	2022	Държавен бюджет	Благоустройство на площи за обществено ползване
67	Проект „Активни граждани в селата“ на Сдружение „Зелениград“	9799	2022	Финансов механизъм на ЕИП	Повишаване на гражданската активност и обществената осведоменост и привличане на широк кръг граждани и доброволци в процеса на развитие и оживяване на 13 български села и 4 общини
68	Проект „Глобални цели за градовете“	-	2021-2023	Програма УРБАКТ III на ЕС	Анализ на началното състояние на територията, идентифицирани действия, адресиращи местни предизвикателства, разработен интегриран план за действие.
ОБЩА СТОЙНОСТ НА ПРОЕКТИТЕ:			5 669 411		

Обобщената справка показва, че за отчетната 2022 г. на територията на община Велики Преслав са изпълнени 68 проекти и дейности на обща стойност 5 669 411 лева.

За постигане на заложените цели и мерки в ПИРО през годината най-съществен принос има Община Велики Преслав, която е привлякла най-много средства от европейските фондове. Местният бизнес също работи активно и съдейства за изпълнение на плана. Общината няма съвместни проекти с бизнеса и публично-частни партньорства. Не са реализирани проекти с други български общини в условия на междуобщинско сътрудничество. Одобрен и в процес на изпълнение до 2023 г. е транснационален проект по програма УРБАКТ III за създаване на партньорска мрежа от 18 европейски града за локализиране на 17-те цели за устойчиво развитие на ООН. За изпълнението на Плана за интегрирано развитие през годината са допринесли и проектите на местните училища, детски градини, социални и културни институции и други.

Изпълнение на Приоритет 1: Засилване на конкурентните позиции на общината, устойчив, иновативен и интелигентен икономически растеж, базиран на местните ресурси, подобряване на бизнес средата и стимулиране на предприемачеството

През 2022 г. по Приоритет 1 има 25 изпълнени проекта и дейности за 1 097 526 лева.

По Мярка 1.1: Стимулиране на предприемачеството, инвестициите и иновациите, е изпълнен 1 проект за 273 460 лева.

По Мярка 1.2: Развитие на туризма като водеща индустрия, базирана на специфичните местни ресурси, уникалните природни и културни забележителности, са изпълнени 4 проекта за 95 352 лева.

По Мярка 1.3: Развитие на модерно, устойчиво и диверсифицирано селско стопанство, са реализирани 20 проекта за 728 714 лева.

По Мярка 1.4: Устойчиво управление на горските ресурси, няма изпълнение проекти през отчетната 2022 година.

Изпълнение на Приоритет 2: Насърчаване на зелени и сини инвестиции, кръгова икономика, чиста околна среда, приспособяване към изменението на климата, превенция и управление на риска

През 2022 г. по Приоритет 2 няма отчетени проекти и дейности. Причината е, че все още не са стартирали възможностите за финансиране по т.нар. „зелена сделка“, по Плана за възстановяване и устойчивост и оперативните програми за програмен период 2021-2027 г.

По Мярка 2.1. Насърчаване на мерките за енергийна ефективност и намаляване на емисиите парникови газове, няма изпълнени проекти и дейности през отчетната година.

По Мярка 2.2. Насърчаване на прехода към кръгова икономика, няма изпълнени проекти и дейности през отчетната година

По Мярка 2.3. Опазване на околната среда и борба с климатичните промени, няма изпълнени проекти и дейности през отчетната година

По Мярка 2.4. Устойчиво управление на отпадъците, няма изпълнени проекти и дейности през отчетната година

Изпълнение на Приоритет 3: Добро образование, професионално развитие и нови знания за успешна реализация, заетост, висок жизнен стандарт и демографски подем

През 2022 г. по Приоритет 3 са изпълнени 18 проекта на стойност 639 882 лева.

По Мярка 3.1: Демографски подем, насърчаване на раждаемостта, привличане на млади хора за работа и живот в общината, няма изпълнени проекти и дейности през отчетната година. Община Велики Преслав насърчава задържането на млади хора в общината, като осигурява работа на младежи до 29 години, по мерки и програми към бюрото по труда.

По Мярка 3.2: Подобряване на образованието и модернизация на образователната инфраструктура, са изпълнени 8 проекта на стойност 426 123 лева.

По **Мярка 3.3: Подобряване на условията за спорт и развитие на младежки дейности**, отчитаме 10 проекта за 213 759 лева

По **Мярка 3.4: Създаване на разнообразни и гъвкави възможности за професионална реализация, подобряване на заетостта и квалификацията на работната сила**, няма изпълнени проекти и дейности през отчетната година.

Изпълнение на Приоритет 4: Електронно управление, администрация близо до гражданите и предоставяне на качествени и достъпни обществени услуги – административни, здравни, социални и културни

През 2022 г. по Приоритет 4 са изпълнени 10 проекта на обща стойност 759 178 лева.

По **Мярка 4.1: Подобряване на достъпа до електронни административни услуги**, няма изпълнени проекти през отчетната година. Община Велики Преслав е въвела предоставянето на 160 електронни услуги за гражданите и бизнеса, чрез платформата на Държавна Агенция "Електронно управление".

По **Мярка 4.2: Развитие на административния капацитет и управление на общинската собственост в услуга на гражданите и бизнеса**, няма изпълнени проекти и дейности през отчетната година.

По **Мярка 4.3: Подобряване на достъпа до здравното обслужване на населението и развитие на инфраструктурата на здравеопазването**, са изпълнени 4 проекта на обща стойност 154 000 лева.

По **Мярка 4.4: Развитие на социалните услуги и подобряване на социалната инфраструктура**, са реализирани 3 проекта на обща стойност 603 752 лева.

По **Мярка 4.5: Развитие на културата и обновяване на културната инфраструктура**, са изпълнени 3 проекти и дейности през отчетната година за 1426 лева.

Изпълнение на Приоритет 5: Достъпност и свързаност, чрез подобряване на инфраструктурата, мобилността, телекомуникациите, цифровизация и интегрирано развитие на всички видове територии

През 2022 г. по Приоритет 5 са изпълнени 15 проекта за 3 172 825 лева.

По **Мярка 5.1: Подобряване на транспортната достъпност и свързаност**, е реализиран 1 проект за 130 000 лева.

По **Мярка 5.2: Обновяване и изграждане на водопроводни и канализационни мрежи**, са реализирани 9 проекта на обща стойност 2 328 237 лева.

По **Мярка 5.3: Развитие на енергийната инфраструктура и ВЕИ**, е приключен 1 проект за 276 000 лева.

По **Мярка 5.4: Цифрова свързаност и телекомуникации**, не са реализирани проекти и дейности през 2022 година.

По **Мярка 5.5: Интегрирано териториално развитие и подобряване на жизнената среда** са реализирани 4 проекта за 438 588 лева.

ИЗВОДИ:

Най-успешен през отчетната 2022 година по техническо и финансово изпълнение е Приоритет 5 „Достъпност и свързаност, чрез подобряване на инфраструктурата, мобилността, телекомуникациите, цифровизация и интегрирано развитие на всички видове територии“ с 62,5% техническо и 10,12% финансово изпълнение.

На второ място е Приоритет 3 „Добро образование, професионално развитие и нови знания за успешна реализация, заетост, висок жизнен стандарт и демографски подем“ – 85,71% техническо и 6,21% финансово изпълнение.

Трети е Приоритет 1 „Засилване на конкурентните позиции на общината, устойчив, иновативен и интелигентен икономически растеж, базиран на местните

ресурси, подобряване на бизнес средата и стимулиране на предприемачеството“ с 61% техническо и 3,05% финансово изпълнение.

Четвърти е Приоритет 4 „Електронно управление, администрация близо до гражданите и предоставяне на качествени и достъпни обществени услуги – административни, здравни, социални и културни“ с 46% техническо и 6,22% финансово изпълнение.

Най-слабо изпълнение през 2022 г. отчитаме по Приоритет 2 „Насърчаване на зелени и сини инвестиции, кръгова икономика, чиста околна среда, приспособяване към изменението на климата, превенция и управление на риска“.

В Индикативната финансова таблица към ПИРО на община Велики Преслав 2021-2027 г. за петте основни приоритета са заложили 125 проекти и дейности на обща стойност 101 947 хиляди лева. За календарната 2022 г. са изпълнени 68 проекти и дейности на обща стойност 5 669 411 лева.

Изводът е, че приключените през 2022 г. проекти и дейности са допринесли за 54% техническо и 5,6% финансово изпълнение на Плана за интегрирано развитие на община Велики Преслав, което е добър напредък за втората година от прилагане на стратегическия документ.

IV. ДЕЙСТВИЯ, ПРЕДПРИЕТИ ОТ КОМПЕТЕНТНИТЕ ОРГАНИ С ЦЕЛ ОСИГУРЯВАНЕ НА ЕФЕКТИВНОСТ И ЕФИКАСНОСТ ПРИ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПЛАНА ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ

1. Мерки за наблюдение и създадените механизми за събиране, обработване и анализ на данни

Предмет на наблюдение на ПИРО е изпълнението на целите и приоритетите, заложили в плана, както и действията на местната власт и администрация, организациите, бизнес структурите, физическите и юридическите лица, свързани с изпълнението на документа.

Мерките за наблюдение и механизмите за събиране, обработване и анализ на данни са заложили в самия План за интегрирано развитие на община Велики Преслав за периода 2021-2027 г. и се спазват и изпълняват ежегодно във връзка с отчитане на напредъка по цели и приоритети.

Орган на наблюдение на ПИРО е Общинския съвет.

Функциите по наблюдението на ПИРО включват:

- Наблюдение на изпълнението на ПИРО въз основа на определените макроикономически индикатори, индикаторите, отчитащи приноса към целите на европейската политика за сближаване през периода 2021-2027 г., глобалните екологични индикатори, целите на Националната програма за развитие „България 2030“ и другите специфични количествени индикатори по отношение на реализацията на целите, приоритетите и мерките за регионално развитие;
- Координация на дейностите по наблюдението на ПИРО със заинтересуваните органи, организации, физически и юридически лица;
- Обсъждане и одобряване на редовните годишни доклади и на заключителния доклад за изпълнението на ПИРО;
- Разглеждане на предложения и вземане на решения за повишаване ефективността на процеса на наблюдение в случай на установяване на проблеми и пропуски - издаване на конкретни указания за преодоляването им;
- Определяне и изпълнение на мерки за осигуряване на информация и публичност относно постигнатите резултати от наблюдението с цел да се гарантира прозрачност при изпълнението на ПИРО.

Системата за наблюдение на ПИРО включва следните основни компоненти:

- Системата от индикатори за наблюдение – отчетени по-горе, отразяващи специфичния характер на плана, реализацията на неговите цели, социално-икономическото състояние, развитието на инфраструктурата и проблемите на околната среда в контекста на устойчивото регионално развитие;
- Източниците, начините и периодичността за събиране, обработка и анализиране на информацията - наблюдението на изпълнението на ПИРО се осъществява на основата на данни на НСИ, ИСУН, ЕВРОСТАТ, АПИ, АЗ, АУЕР, ИАОС, РИОСВ, РЗИ, АСП И ДР., както и на основата на данни от други надеждни национални, регионални и местни източници на информация. При извършването на специфични тематични наблюдения и оценки ще се включат и резултати от анкетни проучвания за мнението и настроенията на населението, живеещо в общините на района.
- Финансовото и техническото обезпечаване на дейността по наблюдението на ПИРО се осигурява от бюджета на Община Велики Преслав.
- Местните власти участват в реализацията на мерките и постигане на целите на плановете за интегрирано развитие и програмите за тяхната реализация.
- Местните власти осигуряват собствени финансови ресурси и мобилизират такива на социалните партньори на местно ниво за реализация на проекти и дейности в техните планови документи.
- Неправителствените организации, социално-икономическите партньори и частния сектор активно участват в процеса на разработване на ПИРО и наблюдение изпълнението на плана; подкрепят и участват в разработването на проекти за изпълнението на плана. Тази група от участници ще бъде пряко включена и в реализацията на проекти и дейности, основно насочени към подобряване на средата за живот и развитие.

Системата на докладване, форми и начини за осигуряване на информация.

За изпълнението на ПИРО се извършват междинна и последваща оценка. Оценката предоставя информация за ефективността от провежданата политика. Тя осигурява на управлението механизми на контрол чрез информация за разходите и за резултатите, подпомага и съответните управленски власти да преценят въздействието от изпълнението на регионалния план, да го подобрят като го преосмислят от гледна точка на заложените цели и приоритети и възможностите за тяхното реализиране. Чрез оценката се изяснява и ефектът от планираните дейности, тя може да подобри също така и прозрачността в процеса на прилагане на плана и да насърчи повишаването на отговорността на властите пред широката общественост.

Резултатите от наблюдението на ПИРО се обобщават в изготвени редовни Годишни доклади, които съдържат информация за: общите условия за изпълнение на ПИРО и в частност промените в социално-икономическите условия и политиките за развитие на национално, регионално и местно ниво; постигнатия напредък по изпълнението на целите и приоритетите на ПИРО въз основа на индикаторите за наблюдение; действията, предприети от местната власт с цел осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението на общинския план за развитие; заключения и предложения за подобряване на резултатите от наблюдението. Годишните доклади за наблюдението на изпълнението на ПИРО осигуряват информация за изготвяне на междинната и последващата оценка.

По решение на органа за наблюдение – Общинския съвет, или по искане на Кмета могат да се изготвят и доклади за отделен случай или за отделен период, както и по определена тема или специфичен проблем.

Междинната оценка се извършва не по-късно от 4 години от началото на периода на действие на документа за стратегическо планиране и включва: оценка на първоначалните

резултати от изпълнението; оценка на степента на постигане на съответните цели; оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси; изводи и препоръки за актуализация на съответния документ. На база на междинната оценка е възможно да се инициира актуализация на ПИРО, за да се направят необходимите корекции в документа и да се предприемат мерки, за да се осигури реализиране на заложените цели и приоритети, като се отговори на нуждите на района.

Междинна оценка за наблюдение изпълнението на ПИРО на община Велики Преслав за периода 2021-2027 г. следва да се възложи и извърши през 2024 година. На база на междинната оценка е възможно да се инициира актуализация на ПИРО, за да се направят необходимите корекции в документа и да се предприемат мерки, за да се осигури реализиране на заложените цели и приоритети, като се отговори на нуждите на района.

Последващата оценка се извършва не по-късно от една година след изтичане на периода на действие на регионалния план за развитие и дава представа за степента на цялостното изпълнение на плана. Целта на този вид оценка е да се види доколко, дори след предприетите мерки в резултат на междинната оценка, заложените цели и приоритети са изпълнени и е достигнато очакваното развитие. На база на тази оценка могат да се направят основни изводи и констатации за всеки от етапите на регионалното развитие в съответния район.

Последващата оценка включва: оценка на степента на постигане на целите и устойчивостта на резултатите; оценка на общото въздействие; оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси; изводи и препоръки относно провеждането на политиката за регионално развитие. Резултатите от последващата оценка се вземат предвид при разработването/актуализацията на плана за следващия период на планиране.

Междинната и последващата оценка на общинския план за развитие се внасят за обсъждане и одобрение в Общинския съвет по предложение на Кмета на общината.

През периода на действие на плана за интегрирано развитие могат да се извършват допълнително тематични оценки и оценки за специфични случаи по преценка на органите за управление на регионалното развитие.

2. Преглед на проблемите, възникнали в процеса на прилагане на плана за интегрирано развитие през съответната година, както и мерките за преодоляване на тези проблеми

Водещите проблеми при прилагане на ПИРО на община Велики Преслав през втората година на неговото действие – 2022 г. са предимно от глобално, европейско и национално ниво и са извън компетенциите и възможностите за въздействие на местната власт. Такива са споменатите вече в настоящия доклад проблеми като: продължаващата пандемия от коронавирус и свързаните с това ограничения и извънредни разходи, започналата война в Украйна, енергийната криза, високата инфлация, поскъпването на храните и стоките от първа необходимост. Всичко това поставя на сериозни изпитания общинските бюджети, особено на малки общини като Велики Преслав. Допълнителни проблеми са създадени от задълбочаващата се политическа криза у нас, липсата на редовно правителство и устойчиво управление. Забавянето на средствата по Националния план за възстановяване и устойчивост, който следваше да компенсира в известна степен последиците от пандемията и икономическата криза допълнително затрудни общините. Забавиха се и процедурите за финансиране на проекти и дейности по оперативните програми за периода 2021-2027 г.

Стратегическият план за развитие на земеделieto и селските райони 2022-2027 г. беше одобрен в края на 2022 година и предстои да стартират мерките по него, които ще допринесат за инвестиции в селските райони през следващите години.

При изготвяне на настоящия доклад беше отчетен и проблема с липсата на актуална статистическа информация за 2022 г., необходима за социално-икономическия анализ.

Проблем, също така, е че в по-голямата си част, предоставяната информация от НСИ е на ниво област, а не община. В този смисъл, докладът не може да даде конкретни показатели за изтеклата година по някой от индикаторите, свързани с БВП, доходи и разходи на домакинствата и някой данни за развитието на местната икономика.

В голяма част от случаите, особено при реализацията на „меките“ мерки, е изключително трудно да бъде измерено тяхното финансово изражение.

Друг проблем е, че в процеса на отчитане, трудно се събира информация за проекти/дейности и инвестиции на бизнеса и външни за Общинска администрация – Велики Преслав институции. Някой от тях не предоставят данни за проектите и размера на вложените средства или се позовават на конфиденциалност в случаите на частни инициативи и инвестиции. Това изкривява информацията в отчета за напредъка, свързан с икономическото развитие на общината, иновациите и конкурентоспособността.

3. Мерки за осигуряване на информация и публичност на действията по изпълнение на плана за интегрирано развитие

За осигуряване на информация, публичност, отчетност и прозрачност относно изпълнението на ПИРО, постигнатите резултати и използваните финансови ресурси по програмата за неговата реализация, в плана е заложен специален Комуникационният механизъм.

Принципът на партньорство и сътрудничество с представителите на различните групи заинтересовани страни следва да се прилага в рамките на целия процес на изпълнение на плана до неговото финално отчитане с последваща оценка.

Обществеността следва да бъде информирана за начина на изпълнение на мерките от програмата за реализация, за резултатите от тях и за начина, по който са били изразходвани финансовите ресурси, с които е било обезпечено изпълнението на програмата за реализация на ПИРО. Гражданите имат възможност да участват в изпълнението на плана като партньори на администрацията или чрез реализацията на техни частни бизнес и социални проекти

Комуникационният механизъм предвижда мерки за публичност, комуникация, информация и включване на заинтересованите страни и партньорите в процесите на изпълнение, отчитане и актуализация на ПИРО.

Предвиждат се следните мерки:

1. Ежегодна комуникация по електронна поща с представителите на заинтересованите страни и партньорите за получаване на обратна връзка и информация за техните проекти, дейности и инвестиции през годината, допринасящи за изпълнението на ПИРО;
2. Ежегодно публикуване на годишните отчетни доклади за наблюдение изпълнението на ПИРО;
3. Провеждане на годишна среща /през месец април всяка година/ с партньорите и заинтересованите страни за представяне и обсъждане на Годишния отчетен доклад за наблюдение изпълнението на ПИРО;
4. Публикуване на сайта на Общината и обсъждане с партньорите и заинтересованите страни на доклада за междинна оценка на ПИРО;
5. Събиране на данни и информация от привлечените партньори и заинтересовани страни за идентифициране на нови проблеми и генериране на идеи за актуализация на ПИРО, при необходимост.

Комуникационният механизъм предвижда постоянна комуникация с медиите за популяризиране на всички изпълнявани проекти и дейности от програмата за реализация на ПИРО. Журналисти ще бъдат канени на всички годишни срещи и обсъждания на докладите за изпълнение на ПИРО. В медиите ще се публикуват резюмета на докладите за годишна и междинна оценка на плана, за да се информира обществеността за постигнатия напредък в изпълнението му.

Осигуряването на необходимата и своевременна информация и публичност на процеса на разработване, актуализиране, съгласуване и изпълнение на плана за интегрирано развитие се осъществява от Кмета на Община Велики Преслав и Общинския съвет в съответствие с техните компетенции. В процеса на наблюдение на изпълнението на плана се осигурява участието на граждани, физически и юридически лица, като се спазва принципа за партньорство, публичност и прозрачност.

Местните органи на управление в община Велики Преслав се стремят да осигурят условия за:

- Периодични срещи между заинтересованите страни;
- Участие в съвместни проекти;
- Привличане на представители на заинтересованите страни в наблюдението на изпълнението на Общинския план за развитие;
- Организиране на форуми и други събития в рамките на проекти за идентифициране на основните форми за взаимодействие, разпределяне на отговорностите и мобилизиране на местните ресурси;
 - Включване на местната общност и поддържането на контакти с местните граждански групи и институции, с цел осигуряване на прозрачност в местната политика;
 - Своевременно информиране на обществеността чрез сайта на общината в Интернет за предприетите действия от страна на администрацията по реализацията на Общинския план за развитие;

За подпомагане процеса на партньорското участие и за осигуряване на добър информационен поток Община Велики Преслав използвани следните инструменти:

- Публикации на електронната страница на Общината;
- Плакати, брошури, пресконференции и други за популяризиране на изпълняваните проекти и дейности;
- Информационни срещи и др.

Годишните доклади за наблюдение на изпълнението и ПИРО 2021-2027 г. са публично достъпни на интернет страницата на Община Велики Преслав - <https://velikipreslav.bg/wp/>.

4. Мерки за постигане на необходимото съответствие на план за интегрирано развитие със секторните политики, планове и програми на територията на общината

Планът за интегрирано развитие е основен управленски инструмент, който подчинява всички останали документи за секторно развитие, но притежава една особеност – разположен е в по-голяма времева амплитуда /7 години/, по отношение на цялостния планов процес. Тази специфика произтича от факта, че ПИРО 2021-2027 г. осигурява приемственост и преходност на политиките между предходните планови периоди: (2007-2013 г.) и (2014-2020 г.), като в същото време наследява и обединява изпълнението на редица общински секторни стратегии, програми и планове, каквито са:

- Общ устройствен план на община Велики Преслав;
- Общинска програма за опазване на околната среда;
- Общинска програма за управление на отпадъците;
- Стратегия за управление на общинската собственост;
- Ежегодна Програма за управление и разпореждане с имоти, общинска собственост;
- Стратегия за развитие на социалните услуги в община Велики Преслав;
- Програма за енергийна ефективност;
- Краткосрочна и дългосрочна програми за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива;
- Програми за развитие на туризма и други.

Всички стратегически документи са в режим на периодично краткосрочно планиране и отчитане, предимно ежегодно, което прави връзката с Плана за интегрирано развитие достатъчно съдържателна, от гледна точка на интензивността на процеса и възможността за едновременно внасяне на съгласувани и своевременни корекции за отстраняване на възникнали несъответствия по отделни части и раздели.

По отношение предприетите мерки за ограничаване изменението на климата и за адаптацията към вече настъпилите промени следва да се отбележи, че Велики Преслав не прави изключение от другите общини в страната и е уязвима на климатичните промени.

Основна причина за това е остарялата и често неадекватна инфраструктура както в град Велики Преслав така и в селата от общината. Причина, също така, е слабото равнище на осведоменост сред широката общественост относно климатичните проблеми, причините за тях, елиминиране на тяхното влияние, както и превенцията. Дейностите за ограничаване и адаптация към изменението на климата се изразяват в ограничаване на емисиите на парникови газове, изграждане на екологосъобразен модел на енергийно развитие. Всички реализирани и реализиращи се инфраструктурни проекти в общината обхващат задължително внедряването на енергоефективни мерки. Стъпка в тази посока е изпълнението и ежегодното отчитане на Програмата за енергийна ефективност и използване на енергия от възобновяеми източници. На ограничаване изменението на климата са посветени и голяма част от мерките и дейностите, в изпълнение на Общинските програми за опазване на околната среда и Управление на отпадъците, които допринасят и за изпълнение на целите на ПИРО.

5. Мерки за прилагане принципа на партньорство

Съгласно Закона за регионалното развитие, един от основните принципи, на които се основава провеждането на държавната политика за регионално развитие, е принципът за партньорство, публичност и прозрачност на всички нива, при осъществяване на планирането, програмирането, финансирането, наблюдението и оценката. В съответствие със закона, и за повишаване на устойчивостта на взетите решения и планираните цели и задачи, както и за ефективността на тяхната реализация, важен механизъм е прилагането на принципа на партньорство. А чрез осигурената информация и публичност на всички нива се гарантира неговия успех и широка обществена подкрепа.

Планът за интегрирано развитие е основен документ за провеждане на политиката за регионално развитие на местно ниво. С него се обекти визират действията на местната изпълнителна власт и се създават условия за планомерно и целенасочено изпълнение на решенията на общинския съвет, дейността на кмета и общинската администрация.

Формите за предоставяне на информация и публичност относно приемането и изпълнението на плана, както и за работа с партньорите в областта на интегрираното устойчиво местно развитие също така биха могли да се използват ефективно.

Организацията и методът за изпълнение обхващат системите за управление и контрол, наблюдение и оценка, осигуряване на информация и публичност и прилагането на принципа за партньорство на всички етапи на изпълнение.

В цялостния процес на разработване, изпълнение, актуализация, наблюдение и оценка на ПИРО при спазване на принципа за партньорство участват общинският съвет, кметът на общината, кметовете на кметства и кметските наместници, общинската администрация, социалните и икономическите партньори, неправителствените организации, представителите на гражданското общество в общината.

В процеса на реализация на плана се спазват принципите на отговорно и добро управление, ефективен финансов контрол, разделение на правомощията при осъществяване на управленските функции, предотвратяване и корекция на нередностите при изпълнението на конкретните дейности.

В процеса на изпълнение на ПИРО е важно създаването на нови и поддържането на

изградените вече ефективни партньорства. Това дава възможност в процеса на изпълнение да се реализира по-голяма икономическа целесъобразност и да се укрепи потенциала за разкриване на нови пътища към привличането на инвестиции и допълнителни финансови средства. Реализирането на стратегическите цели и приоритети следва да стане в условията на тясно взаимодействие и партньорство между местните власти, бизнеса и НПО. Необходимо е да се използват всички възможности за съвместни проекти и дейности, включително в условията на междуобщинско и международно сътрудничество.

Предвижда се прилагането на успешни модели на партньорство за интегрирани териториални инвестиции между общините и бизнеса за техни съвместни инициативи. Важно условие е съчетаването на икономическите цели в развитието с опазването на околната среда и разумното използване на културното материално и нематериално наследство в общината.

Неправителствени организации, учебни заведения, читалища, специализирани местни и регионални структури и много други публични субекти попадат също в списъка на активните партньори по време на изпълнение на ПИРО. Участието на партньорите на всички нива на подготовка, съгласуване, обсъждане и контрол на изпълнението гарантира прозрачност, компетентност, ефективност и реалистичност на плана.

6. Резултати от извършените оценки към края на 2022 година

Таблица 32: Оценка на изпълнението на ПИРО на община Велики Преслав през 2022 г. по приоритети и брой проекти

Приоритет	Прогнозен брой проекти	Прогнозна стойност хил. лева	Отчетен брой изпълнени проекти 2022 г.	Отчетна стойност на изпълнените проекти за 2022 г. хил. лева	Техническо изпълнение в % за 2022 г.	Финансово изпълнение в % за 2022 г.
ПРИОРИТЕТ 1	41	35955	25	1098	60,98	3,05
ПРИОРИТЕТ 2	17	12152	0	0	0	0
ПРИОРИТЕТ 3	21	10299	18	640	85,71	6,21
ПРИОРИТЕТ 4	22	12205	10	759	45,45	6,22
ПРИОРИТЕТ 5	24	31363	15	3173	62,50	10,12
ВСИЧКО	125	101974	68	5670	54,40	5,56

Резултатите от извършените оценки след направения подробен анализ на реализираните проекти и дейности и напредъка в изпълнението на ПИРО 2021-2027 г. на Община Велики Преслав за календарната 2022 г. по приоритети са обобщени в Таблица 32.

Данните илюстрират приноса на изпълнените проекти и дейности през годината за постигане на съответните приоритети на Плана за интегрирано развитие.

Финансовото изпълнение спрямо заложеното в индикативната финансова таблица на ПИРО е най-добро при Приоритет 5 – 10,12%, следван от Приоритети 4 с 6,22% и Приоритет 3 с 6,21%. Техническото изпълнение на база брой проекти през годината е най-успешно при Приоритет 3 – 85,71%, следван от Приоритет 5 – 62,50% и Приоритет 1 – 60,98%. На последно място по напредък в техническото и финансово изпълнение за 2022 г. е Приоритет 2, по който няма реализирани проекти.

ИЗВОД:

Общото финансово изпълнение на ПИРО на община Велики Преслав за 2022 г. е 5,56%, а техническото 54,40% спрямо заложеното в Програмата за реализация на плана. В края на годината в процес на изпълнение са още проекти и дейности, резултатите от които ще бъдат отчетени в годишния доклад за следващата отчетна 2023 година.

На тази база можем да дадем много добра оценка на общото изпълнение на проекти и дейности от плана за развитие през втората година на неговото прилагане. Стартирането на финансиращите европейски програми за периода 2021-2027 г. и НПВУ ще даде възможност за привличане на повече ресурси в община Велики Преслав и по-съществен напредък в изпълнението на ПИРО през следващите години.

V. ЗАКЛЮЧЕНИЯ И ПРЕДЛОЖЕНИЯ ЗА ПОДОБРЯВАНЕ НА РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ НАБЛЮДЕНИЕТО

Отчетната 2022 е втората година на действие и прилагане на Плана за интегрирано развитие на община Велики Преслав за периода 2021-2027 г., през която са приключени 68 проекти и дейности на обща стойност 5 669 411 лева. През предходната 2021 г. в общината са реализирани 44 проекти, обекти и дейности на обща стойност 5 445 257 лева. Общо в изпълнение на ПИРО от началото на неговото прилагане са изпълнени 107 проекти и дейности на стойност 17 689 895 лева. Това допринася за 90% техническо изпълнение и 11% финансово изпълнение на плана за периода 2021-2022 година.

Въпреки трудностите и предизвикателствата, породени от влошаващите се социално-икономически условия и фактори на външната среда, политическата, финансова и икономическа нестабилност, е реализиран съществен напредък в изпълнението на плана.

Финансирането на повечето проекти и дейности през отчетната 2022 година е от държавния бюджет, европейските фондове, чрез ПРСР, ОПОС и общинския бюджет.

Отчетната 2022 година се характеризира с рекордна инфлация, поскъпване на горивата и енергоносителите, на храните и стоките от първа необходимост. Годината преминава в условия на политическа и финансова неустойчивост, предизвикани от продължаващата пандемия от коронавирус, войната в Украйна и последващият ръст на цените, инфлация, енергийна и икономическа криза. Политическата ситуация у нас, поредните парламентарни избори и липсата на редовно правителство забавиха допълнително финансирането на много приоритетни проекти за общините, както и приемането на Националния план за възстановяване и устойчивост. Всичко това влошава социално-икономическите условия за развитие на община Велики Преслав и проблемите на местно ниво се задълбочават.

Демографските показатели на община Велики Преслав продължават да се влошават. Населението намалява от миграция, ниска раждаемост и висока смъртност. Селищната система е устойчива. Обезлюдяващо се (под 100 жители) е само село Суха река.

По данни на НСИ през 2021 г. в община Велики Преслав живеят 11 816 души, 49% от които мъже и 51% жени. Градското население е 57%, а в селата живеят 43% от жителите на общината. По данни от последното преброяване на населението намалява с 22% за десет години. Демографската криза обхваща както града, така и селата. Естественят прираст на населението остава, като през 2021 г. достига минус 271 души. Механичният прираст през 2020 г. за първи път е положителен с +258 човека, но през 2021 г. отново е отрицателен – минус 61. Общо в резултат на естествен и механичен прираст населението в общината през 2021 г. е намаляло с 332 души.

Образователната система в община Велики Преслав е добре организирана и материално обезпечена, но броят на децата и учениците продължава да намалява.

Населението е добре обезпечено със здравни и лечебни заведения, медицинско оборудване и персонал, но средната възраст на кадрите е около и над пенсионната и трябва да се вземат мерки за привличане на млади специалисти.

В общината се предлагат разнообразни и качествени социални дейности и услуги, които отговарят на потребностите на населението.

**ГОДИШЕН ДОКЛАД ЗА 2022 г.
за наблюдение изпълнението на
План за интегрирано развитие на община Велики Преслав 2021-2027 г.**

Равнището на безработица в община Велики Преслав през 2022 г. е 6,6% и достига най-ниската си стойност за последните 5 години. Безработицата е по-ниска от средните нива за област Шумен (8,3%), но по-висока от средната за страната (4,7%).

Икономическото развитие на община Велики Преслав през 2022 г. се характеризира с различна динамика в отделните сектори, но като цяло отчитаме подем. Бизнесът постепенно преодолява кризата и трудностите, предизвикани от неблагоприятните макроикономически условия, включително продължаващата пандемия от коронавирус, войната в Украйна, инфлацията, ръстът в цените на горивата, поскъпването на хранителните стоки от първа необходимост и други. Високата инфлация естествено е съпроводена със стагнация в икономиката. Доходите и изостават от ръста на инфлацията, което намалява покупателната способност на населението. Статистиката отчита повишаване и подобряване на финансовите резултати на местните предприятия.

Въпреки предизвикателствата през 2022 година и негативното влияние на пандемията, войната, кризите и неблагоприятните социално-икономически и политически условия, Община Велики Преслав се справя успешно и успява да реализира част от планираните в ПИРО проекти и дейности.

В настоящия годишен отчетен доклад са обхванати проектите на Община Велики Преслав, местния бизнес, земеделски производители, училища, социални и културни институции и НПО, за които има официална информация. За съжаление липсват данни за проектите и инвестициите на местния бизнес, финансирани със собствени средства и банкови заеми, така че вероятно постигнатият напредък в изпълнението на общинския план за развитие е още по-голям.

Най-успешен през отчетната 2022 година по техническо и финансово изпълнение е Приоритет 5 „Достъпност и свързаност, чрез подобряване на инфраструктурата, мобилността, телекомуникациите, цифровизация и интегрирано развитие на всички видове територии“ с 62,5% техническо и 10,12% финансово изпълнение. На второ място е Приоритет 3 „Добро образование, професионално развитие и нови знания за успешна реализация, заетост, висок жизнен стандарт и демографски подем“ – 85,71% техническо и 6,21% финансово изпълнение. Трети е Приоритет 1 „Засилване на конкурентните позиции на общината, устойчив, иновативен и интелигентен икономически растеж, базиран на местните ресурси, подобряване на бизнес средата и стимулиране на предприемачеството“ с 61% техническо и 3,05% финансово изпълнение. Четвърти е Приоритет 4 „Електронно управление, администрация близо до гражданите и предоставяне на качествени и достъпни обществени услуги – административни, здравни, социални и културни“ с 46% техническо и 6,22% финансово изпълнение. Най-слабо изпълнение през 2022 г. отчитаме по Приоритет 2 „Насърчаване на зелени и сини инвестиции, кръгова икономика, чиста околна среда, приспособяване към изменението на климата, превенция и управление на риска“.

В Индикативната финансова таблица към ПИРО на община Велики Преслав 2021-2027 г. за петте основни приоритета са заложили 125 проекти и дейности на обща стойност 101 947 хиляди лева. За календарната 2022 г. са изпълнени 68 проекти и дейности на обща стойност 5 669 411 лева. Изводът е, че приключените през 2022 г. проекти и дейности са допринесли за 54% техническо и 5,6% финансово изпълнение на Плана за интегрирано развитие на община Велики Преслав, което е добър напредък за втората година от прилагане на стратегическия документ.

Годишният мониторинг на ПИРО на община Велики Преслав за 2022 г. на база индикатори показва: продължаващо обновяване на инфраструктурите, икономически подем, устойчиво развитие на туризма и селското стопанство, намаляване на безработицата, ръст на средната работна заплата, и други положителни въздействия. Кризата с коронавируса продължава да поставя на сериозни изпитания здравната и социалната система в общината. Образователната система е добре организирана и модернизирани, но броя на децата и

учениците намалява. Демографските проблеми се задълбочават, населението продължава да намалява и застарява.

Отчитайки резултатите за втората година на действие на ПИРО на база индикатори можем да дадем добра обща оценка на изпълнението, въпреки пандемията, войната в Украйна, инфлацията, извънредните разходи и трудностите, в условията на извънредна обстановка и задълбочаващи се политическа, икономическа и финансова кризи.

Индикаторите са съотносими пряко към Стратегическите цели в плана и показват, че най-добър напредък е постигнат по показателите, измерващи изпълнението на Стратегическа цел 2: Интегрирано териториално развитие и намаляване на неравенствата, чрез комплексно подобряване на транспортната и цифрова свързаност и достъпност, обновяване на инфраструктурата, енергийна ефективност и опазване на околната среда. На второ място се нарежда Стратегическа цел 1: Ускорено икономическо развитие, чрез ефективно използване на ресурсите и местния потенциал в туризма, индустрията и селското стопанство, привличане на инвестиции, иновации и нови технологии за повишаване на конкурентоспособността. На трето място са резултатите за индикаторите, оценяващи напредъка по Стратегическа цел 3: Развитие на човешкия потенциал, повишаване на доходите, насърчаване на образованието, социалното включване и духовно развитие.

В резултат на проведения годишен преглед за напредъка в изпълнението на Плана за интегрирано за развитие на община Велики Преслав 2021-2027 г. и подобряване качеството, реалистичността и изпълнимостта на документа имаме **следните препоръки**:

- През 2024 г. да се извърши Междинна оценка на изпълнението на ПИРО на основание чл. 33 от Закона за регионалното развитие.
- ПИРО да се актуализира след изготвената Междинна оценка, като се направи нов социално-икономически анализ с резултатите от Преброяване на населението и жилищния фонд през есента на 2021 г. и се съгласува с Програмата за управление на Кмета на общината за периода 2023-2027 г. и с окончателните варианти на НПВУ, СПРЗСР и Оперативните програми за периода 2021-2027 г., като базови източници на финансиране.
- Да се търсят възможности за партньорски проекти с бизнеса и съседни общини.
- Бизнесът да предоставя на Община Велики Преслав информация за своите проекти и инвестиционни дейности и намерения, за да бъдат отразявани в отчетите и докладите за наблюдение изпълнението на ПИРО.
- Да се създаде работна група за наблюдение и оценка на изпълнението на ПИРО с участието на всички заинтересовани страни;
- Община Велики Преслав да продължи балансираната си териториална политика за местно развитие, като осъществява проекти, мерки и дейности във всички населени места;
- Реализираните извънпланово мерки и дейности, които съответстват на визията, основните приоритети и цели в ПИРО, да бъдат добавени в годишните отчети за изпълнение на документа;
- Годишното отчитане на изпълнението на йерархично подчинените на ПИРО документи – стратегии, програми и планове, се извършва в различен времеви диапазон, което поражда информационен дефицит за развитието на отделните сектори и не позволява постигането на необходимата пълнота в съдържанието на Доклада за наблюдение на изпълнението на плана, който би следвало да обобщава резултатите от изпълнението на всички секторни политики на Община Велики Преслав.

Настоящият Годишен отчетен доклад е разработен на основание чл. 23 от Закона за регионалното развитие (ЗРР), чл. 40 и чл. 91 от Правилника за прилагане на ЗРР (ППЗРР) и е приет с Решение на Общински съвет – Велики Преслав № 595 от 21.03.2023 г.